

Hangon kaupunki

Lillmårsbrgen

Sijainti peruskartalla No:201108

x=663724

y= 44156

Tila= Rek. No: 7²⁰

Hangon kylä (om. Hangon kaupunki)

Östergårdsholmen (om. Hangon kaupunki)

Aikaisemmat kertomukset:1)Ari Siiriäinen:

Tarkastusmatka Hankoon 4.10.1966 (top. ark.)

2) Lauri Pohjakallio: Röykkiön kaivaus Hangon kaupungin, Hangon kylän Lillmårsbergenillä 8-16.8.1967.(top. ark.)

Jatkotutkimukset Hangon Lillmårsbergenillä ja Östergårdsholmenilla 4.-20.6.1968.

Liitteet: ilmakekuva alueesta(liite 1)

ote Hist. Osaston luettelosta(liite 2)

Kaivauskertomukset A,G,N,Q,Å,Ä,3 ja 4

karttoineen ja valokuvineen. f.34169 - 34211.

4. - 20.6.1968 jatkettiin Hembygdsforskningens Vänner i Hangö r.f.:n toivomuksesta röykkiöiden tutkimista Hangon kaupungin alueella, Lillmårsbergenillä ja Östergårdsholmenilla. Varoja kaivaukseen myönnettiin seuraavasti: Hembygdsforskningens Vänner i Hangö r.f. 2000mk ja Hangon Kaupunki 1000mk.

Tutkimuksen etukäteissuunnitelma lähetettiin Hembygds - forskningens Vänner i Hangö r. f:lle 24.2.-68.(kirje 316) ja sen mukaisesti tutkittaviksi tulivat Lillmårsbergenillä muinaisjäännökset A,G, N,Q,Å ja Ä, joista Å ja Ä löytyivät kaivausten aikana. Lillmårsbergeniltä n. 250m luoteeseen olevalta Östergårdsholmen nimiseltä saarelta tutkittiin röykkiöt 3 ja 4(liite 1).

Kiintopisteet A:lle,G:lle,N:lle,Å:lle ja röykkiöille 3 ja 4 määrättiin kaivauksen 1967 kiintopisteen avulla. Röykkiön Ä kiintopisteenä oli Hangon kaupungin kartoituksessaan käyttämä, metalliputkella varustettu kiintopiste no: 2124 ja röykkiön Q kiintopisteenä siitä n. 100m luoteeseen olevaa sa-

manlaista kaupungin kiintopistettä. Koska vasta kaivauksen jälkeen selvisi, että näille kiintopisteille ei ole määrätty korkeutta, jäi tarkempi määrittäminen tekemättä. Röykkiö A oli n. 9m ymp. ja röykkiö Q n. 12m ymp.

Kaivauksen yhteydessä otettiin talteen¹⁾ hiiltä ja palanutta savea näytteeksi, kaivauslöytöinä kranaatinsirpale ja luoti (röykkiöstä A), tykinruutia 2 palaa ja venäläinen raha (röykkiöstä Q), tiiliskivi (röykkiöstä 3), Hylsy ja lasinsiruja (röykkiöstä 4). Näistä löydöistä on ajoitettavissa vain venäläinen raha, joka on denga vuodelta 1707 (Voionmaa). Muut esineet ovat niin epämääräisiä, ettei niiden perusteella uskalla tehdä tarkempia päätelmiä (Lasse Laaksonen). Röykkiön A kranaatinsirpale lienee viime sotien jäljiltä, luoti on mahdollisesti vähän vanhempi. Östergårdsholmenin röykkiöstä 3 löytynyt tiiliskivi on tuskin 1700-luvun loppua vanhempi, kun taas sitä nuorempi se voisi olla miltei nykyaikaan saakka. Röykkiön 4 hylsy on aivan nykyaikainen, lasinsirut saattavat olla viime vuossadan lopulta.

Mitä tulee tutkittujen muinaisjäännösten rakenteeseen (ks. liitteenä olevat kaivauskertomukset), voidaan havaita, että Lillmarsbergenin röykkiöt A, Q ja Ä ja Östergårdsholmenin röykkiöt 3 ja 4 olivat kaikki päältäpäinkatsoen samanlaisia rakenteettomia kivikasoja. Näistä Q:ssa paljastui selvä keskuskiveys, joka muodosti alunperin ilmeisesti kiuasmaisen uunin pesän ja kalliopohja oli sen sisäpuolelta tulen rapauttama, (Q kuva 7). Röykkiöiden 3 ja 4 pohjat olivat samoin tulen rapauttamia ja voinee olettaa, että nekin ovat alkuaan olleet jonkinlaisia kiukaita tai uuneja, mutta ovat ajan kuluessa hajonneet niin pahasti, ettei niiden rakenteesta uskalla tehdä päätelmiä. Hatariksi jäävät myös päätelmät röykkiöistä A ja Ä. A:ssa oli tosin hiiltä ja tulen rapauttamia kiviä ja Ä:ssä hiiltä ja palaneen saveen palasia.

Edellämämainituista poikkesivat latomus N ja maauuni A jo sillä, että niitä ei ole rakennettu kalliopohjalle, vaan metsäiseen rinteeseen soramaahan ja molemmissa oli havaittavissa

1) Näytteet ja löydökset on luettelointu KM Historiallisen Osaston päälueeteloon no:lla 68091:1-20.

Röykkiön Q venäläinen kupariraha on luettelointu KM rahakammioon numerolla 69009.

rakennetta. Latomus N oli suuria maakiviä runkona käyttäen tehty kiuasmainen rakennelma, maauuni Å taas suorakaiteenmuotoinen, n. 2x1m sisämitoiltaan, pohjana laattamaiset kivet, joiden päällä on ollut ohut savikerros. Seinät olivat suurista maakivistä, joiden sileä pinta oli seinäpintana, ja suuaukon molemmin puolin oli suuri kivi. Uunin Å katto oli romahtanut, mutta sen saattoi olettaa olevan tehty limittäinasetetuista luonnonkivistä. Uunin pohja oli kaivettu maanpinnan alapuolelle.

Kiveyksen G tarkistuskaivaus ei johtanut minkäänlaiseen tulokseen.

Tähänastisten tutkimusten perusteella voidaan todeta seuraavaa: Kaikkiaan yhdeksän muinaisjäännöstä on kaivettu ((D, 1967), A, G, N, Q, Å, Ä, 3 ja 4). Näistä viisi on osoittautunut uuniksi tai jonkinlaiseksi muuksi tulisijaksi (N, Q, Å, 3 ja 4) ja kolmessa on merkkejä tulenpidosta (D, A ja Ä). Tämän materiaalin uskoisin riittävän, jotta voitaisiin olettaa myös muiden samaan yhteyteen kuuluvien röykkiöiden olevan pääpiirteissään samanlaisia.

Milloin ja miksi ne on rakennettu jää myös hämärän peittoon. Venäläin en raha vuodelta 1707 röykkiöstä Q auttane tuskin tarkempaan ajoitukseen, mutta voitane kuitenkin uskoa, että esihistoriallisia röykkiöt tuskin ovat.

Lauri Polyakoff

BACKHOLMEN

HANKO, HANGON KYLÄN SATAMA, LILLMÄRSBERGEN
ÖSTERGÅRDSHOLMEN

LIITE 1 KAIVAUKSET 1968

L. POHJAKALLIO

ÖSTERGÅRDSHOLMEN

LILLMÄRSBERGEN

JUVIREN

ILMAKUVALEHTI

n:o 1/1968

MAANMITTAUSHALLITUS

Ilmakuvaomisto - 1968

LIITE 2

Ote KM Historiallisen Osaston pääluettelosta.

68091:

- 1: hiiltä (90g), röykkiöstä A, II kerros, sektori AEB.
- 2: hiiltä (280g), röykkiöstä A, II kerros, sektori BEC.
- 3: hiiltä (18g), röykkiöstä A, II kerros, sektori DEC.
- 4: kranaatinsirpale, röykkiöstä A, II kerros, sektori AED.
- 5: luoti röykkiöstä A, II kerros, sektori AED.
- 6: hiiltä (45g), latomuksesta N, keskustan vahvasta hiili-kerroksesta.
- 7: hiiltä (130g), röykkiöstä Q, keskustan vahvasta hiili-kerroksesta.
- 8: tykinruutia kaksi pientä pakkaa röykkiöstä Q
- 9: hiiltä, (40g), röykkiöstä Ä.
- 10: palanutta savea (18g), röykkiöstä Ä.
- 11: hiiltä, (80g), maauunista Ä, ruuduista b3 ja c3.
- 12: hiiltä (50g), maauunista Ä, ruuduista b4 ja c4.
- 13: palanutta savea (460g), maauunista Ä, ruuduista b3 ja c3.
- 14: palanutta savea (325g), maauunista Ä, ruuduista b4 ja c4.
- 15: hiiltä (46g), röykkiöstä 3, II kerros.
- 16: palanutta savea, (12g), röykkiöstä 3, sektorista AOB.
- 17: tiiliskivi, (2200g), röykkiöstä 3.
- 18: hiiltä (12g), röykkiöstä 4, II kerros.
- 19: hyksy, röykkiöstä 4, I kerros.
- 20: Lasinsiruja (245g=70kpl.), röykkiöstä 4, sektorista BEC, I ja II kerros.

Liittyy Lauri Pohjakallion 1968 kaivauskertomukseen
Hanko Hangonkylän satama Lillmårsbergen

RÖYKKIÖ A

liitteet:

pintakarttoja 2kpl.

profiilikarttoja 1kpl.

valokuvia 3kpl.

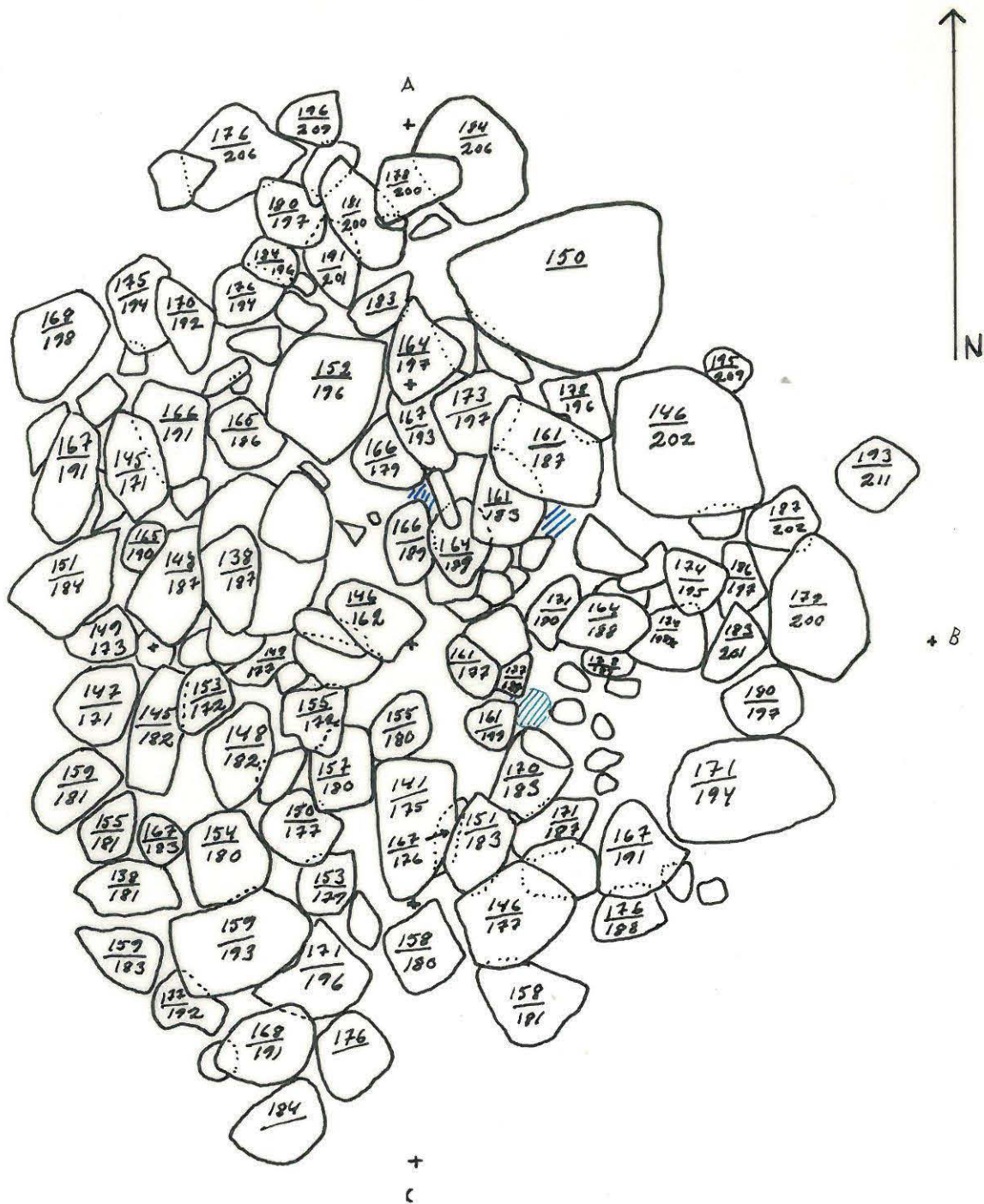
KP=0,74=5,44m. ymp.

Röykkiö A oli pienellä, verrattain alhaisella, loivasti pohjoiseen viettävällä kalliotasanteella, n. 20x20m laajuisen kalliopaljastuman itärinteessä. Röykkiön itäpuolella on luode - kaakko suunnassa loivasti Lillmårsan nimisestä meren lahdesta nouseva kuusi- ja sekametsää kasvava laaksomainen muodostuma. Röykkiön A lännenpuoleisella kalliotasanteella on röykkiö B ja sen vieressä vähän alempana rinteessä röykkiö C. (kaivauskertomuksen liite 1)

Röykkiö A oli reunoiltaan epäsäännöllinen, n. 4x4m:n laajuinen kiviladelmä. Kivet olivat suurimmaksi osaksi näkyvissä ja päänkokoisia, (kuvat 1 ja 2). Enimmät niistä oli kullikkaita ja helposti lohkeavia, ilmeisesti tulen heikentämiä. Toisin paikoin (röykkiön keskustassa) kivet olivat murentuneet pieneksi liuskamaiseksi silpuksi, (kuva 3). Kivien koloihin oli kasvanut ohut (1-5cm) turve- ja sammalkerros ja joitakin koivun ja haavanvesoja. Turpeen ja päällimmäisten kivien alla alkoi savikerros, joka oli paksuimmillaan (n. 35cm) röykkiön keskustassa ja oheni reunoihin päin , loppuen joko röykkiön reunassa olevien kivien alle tai niiden sisäreunaan vain paikoin ulompana. Heti turpeen alla oli sektorissa BEC vähän hiiltä. Alemmas mentäessä hiiltä oli savenseassa kaikissa sektoreissa jonkin verran ja pohjalla savikerroksen alla oli ohut, n. 1cm:n paksuinen hiilikerros, (kaivauskartat ja profiilipiirros).

Röykkiöstä otettiin hiiltä näytteeksi sektoreista AEB , BEC ja DEC, pohjan hiilikerrostumasta. Sektorista AED , savikerroksesta löytyi kranaatinsirpale ja kiväärin luoti. Näytteet ja löydökset on luettelointu KM hist. os. n:olle ~~68091~~ 68091:
1 - 5.

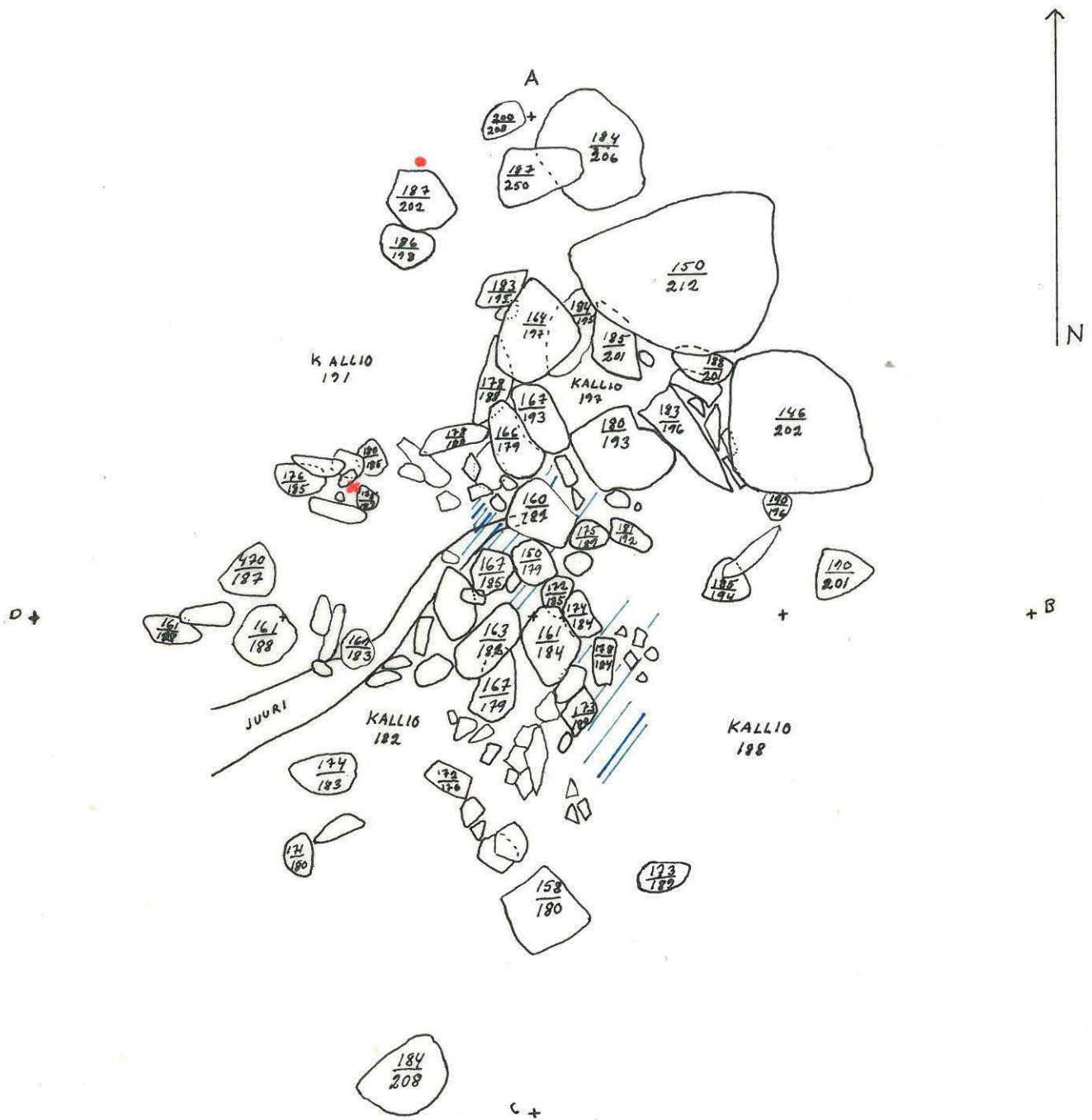
Kaivauksen jälkeen röykkiö kasattiin ennalleen.

HANKO HANGONKYLANSATAMA
 LILLMARSBERGEN
 RÖYKKÖ A II KERROS

1:25
 MARILIINA KARHUNEN 1968
 HILTA *W22*

KP = 0, 74 = 5,44 m. *Hyvä*

HANKO HANGONKYLÄNSATAMA

LILLMÄRSBERGEN

RÖYKKIÖ A II KERROS

1:25

MARILIIINA KARHUNEN 1968

NOKEA JA HILTA 51111

KRAN. SIRPALE *

LUOTI •

KP = 0,24 = 5,44 m. ympä.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA

LILLMÄRSBERGEN

RÖYKKÖ A PROFILI CA

1:25

MARILIINA KARHUNEN 1968

TURVE // // //

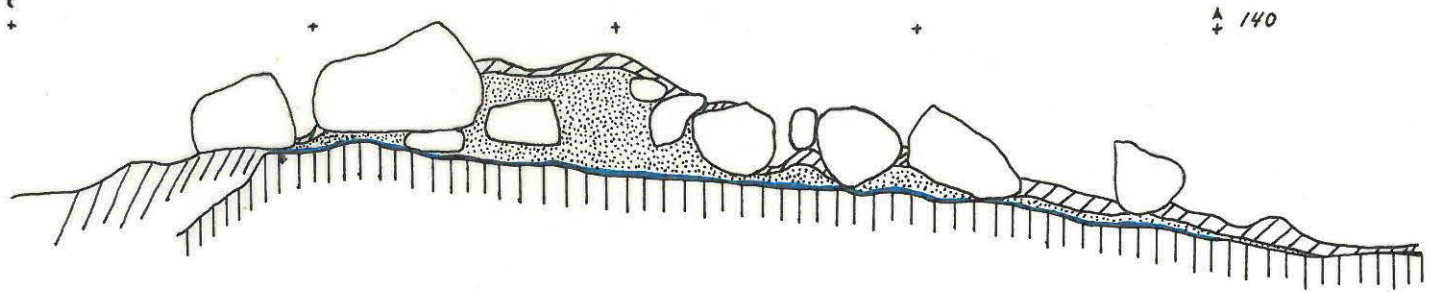
SAVI [stippled pattern]

HIILI [blue shaded area]

KALLIO [vertical line pattern]

KP: 0,74 = 5,44 ymp.

140^c
+

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA LILLMÄRSBERGEN
RÖYKKIÖ A

F. 34169

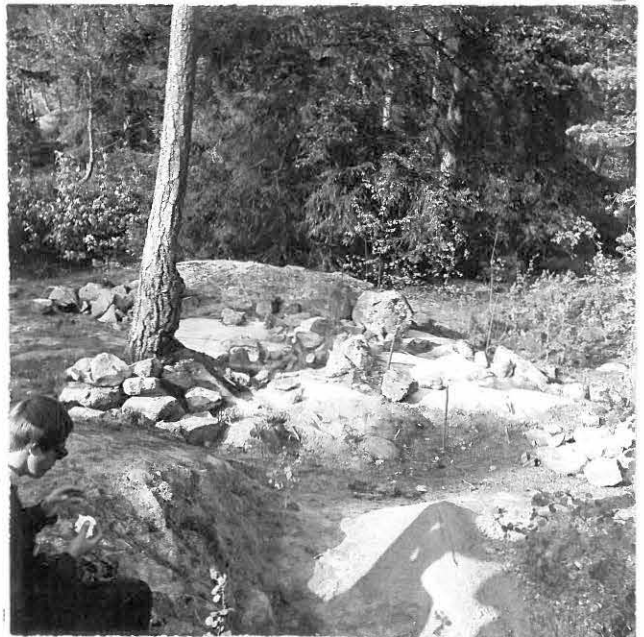
KUVA 1 RÖYKKIÖN I KERROS
TURPEEN POISTON JÄLKEEN
NW→

F. 34170

KUVA 2 RÖYKKIÖN I KERROS
TURPEENPOISTON JÄLKEEN
SW→

F. 34171

KUVA 3 RÖYKKIÖN II KERROS
SW→

Liittyy Lauri Pohjakallion 1968 kaivauskertomukseen
Hanko Hangonkylän satama Lillmårsbergen

KIVEYS G

liitteet:

pintakarttoja 1kpl.

valokuvia 2kpl.

KP= 2,30=8,57m. ymp.

Kiveyksen G muodostivat itä - länsi suunnassa loivan kaaren muodostaneet suuret kivet, (kuvat 1 ja 2). Kiveys on n. 80m meren rannasta etelään työntyvän matalan, lehtimetsää ja pensaita kasvavan, kalliopaljastumien väliin jäävän notkelman luoteeseen pistävässä pienessä "lahdekkeessa", (kaivauskertomuksen liite 1).

Paikalla suoritettiin Hangon kotiseutuyhdistyksen puheenjohtajan rehtori Birger Boströmin toivomuksesta koekaivaus. Hän epäili kiveyksen olevan laivalatomus.

Suoritettu koekaivaus oli 1x6m laajuinen, (kaivauskartta ja kuva 2), itä - länsi suunnassa. Turve oli n. 10-5cm:n paksuista, sen alla oli runsaasti mustaa hiilensekaista maata, ilmeisesti metsäpalom aiheuttamaa, sillä joukossa oli palaneita juuria. Palomaan alla oli karkeaa soraa, joukossa pieniä ja suuria kiviä (ks. kuva 2) ja pian näiden alla kalliopohja.

Mitään löytöjä ei tavattu.

Kaivauksen jälkeen koealue peitettiin ennalleen.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA

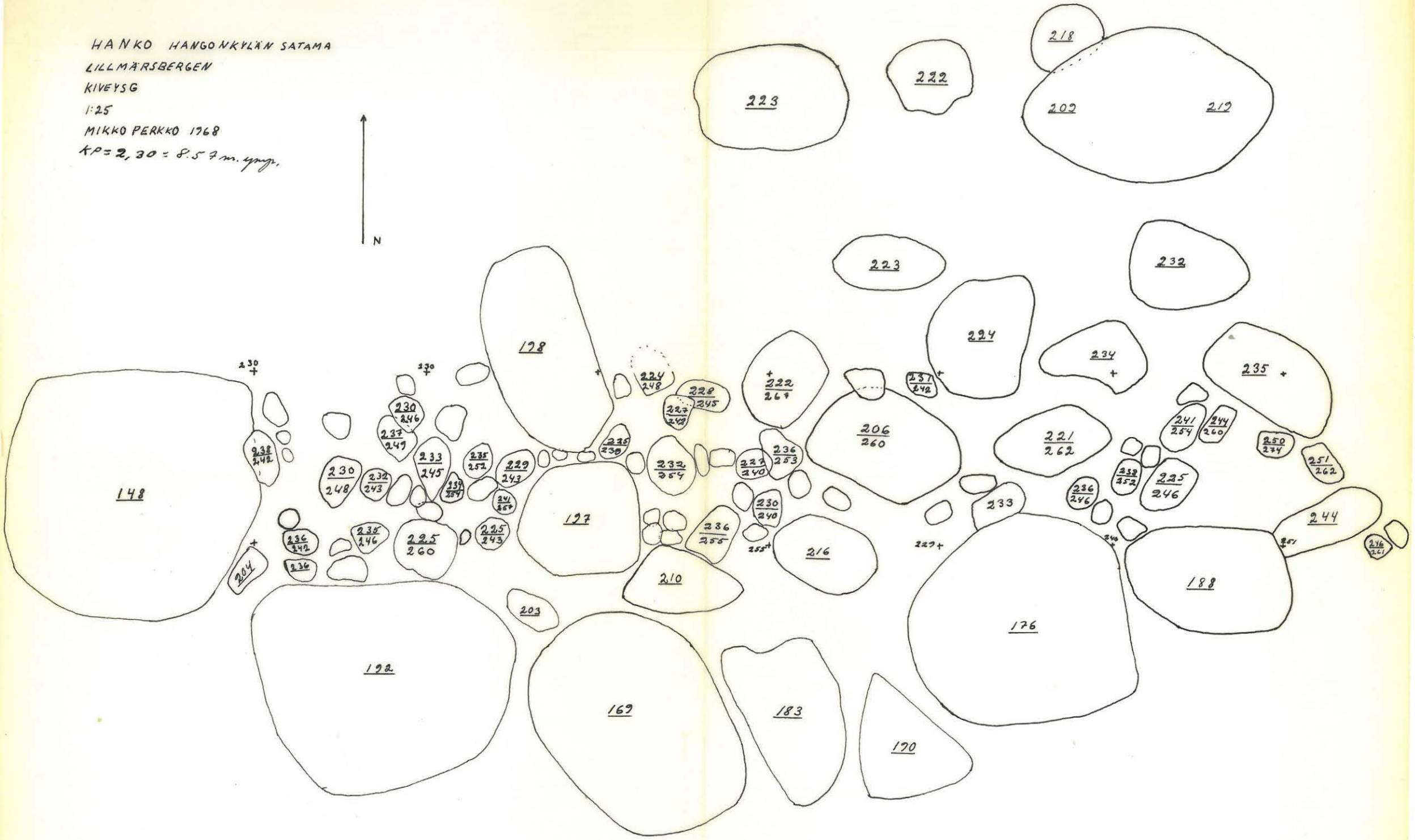
LILLMÄRSBERGEN

KIVEYSG

1:25

MIKKO PERKKO 1768

KP = 2,30 = 8.57 m. ymp.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA LILLMÄRSBERGEN
KIVEYS G

F.34172

KUVA 1 KIVEYS ENNEN KAIVAUSTA SW →

F.34173

KUVA 2 I KERROS YLHÄÄLTÄ KATSOTTUNA

Liittyy Lauri Pohjakallion 1968 kaivauskertomukseen
Hanko Hangonkylän satama Lillmørsbergen

LATOMUS N

liitteet:

pintakarttoja:3kpl.

profiilipiirroksia 2kpl.

valokuvia 7kpl.

KP=2,44=3,61m. ymp.

Latomus N oli loivasti länteen viettävässä nuorta sekametsää kasvavassa rinteessä, n. 80m itään Hangonkylän sataman aallonmurtajan itäpuolella olevan lahdenpohjukan kaakkoiskulmasta, (kaivauskertomuksen liite 1).

Päältäpäin latomus oli n.2x2m laajuinen kivensekainen maakumpare. Sen päällä kasvoi n. 15cm:n vahvuinen turve - kerros ja joitain aivan pieniä pihlajanalkuja, (kuva 1).

Turpeenpoiston jälkeen paljastui heti runsaasti pientä, nyrkinkokoista tulen rapauttamaa kiveystä, (kuvat 2 ja 3), joka tiheni alaspäin mentäessä, (kuva 4). Kivien väleissä oli noensekaista hiekkaa, n. 20cm:n paksuudelta ja näiden alla n. 10-30cm:n vahvuinen yhtenäinen hiilikerros, jonka alla oli luontainen maapohja (so. soraa).

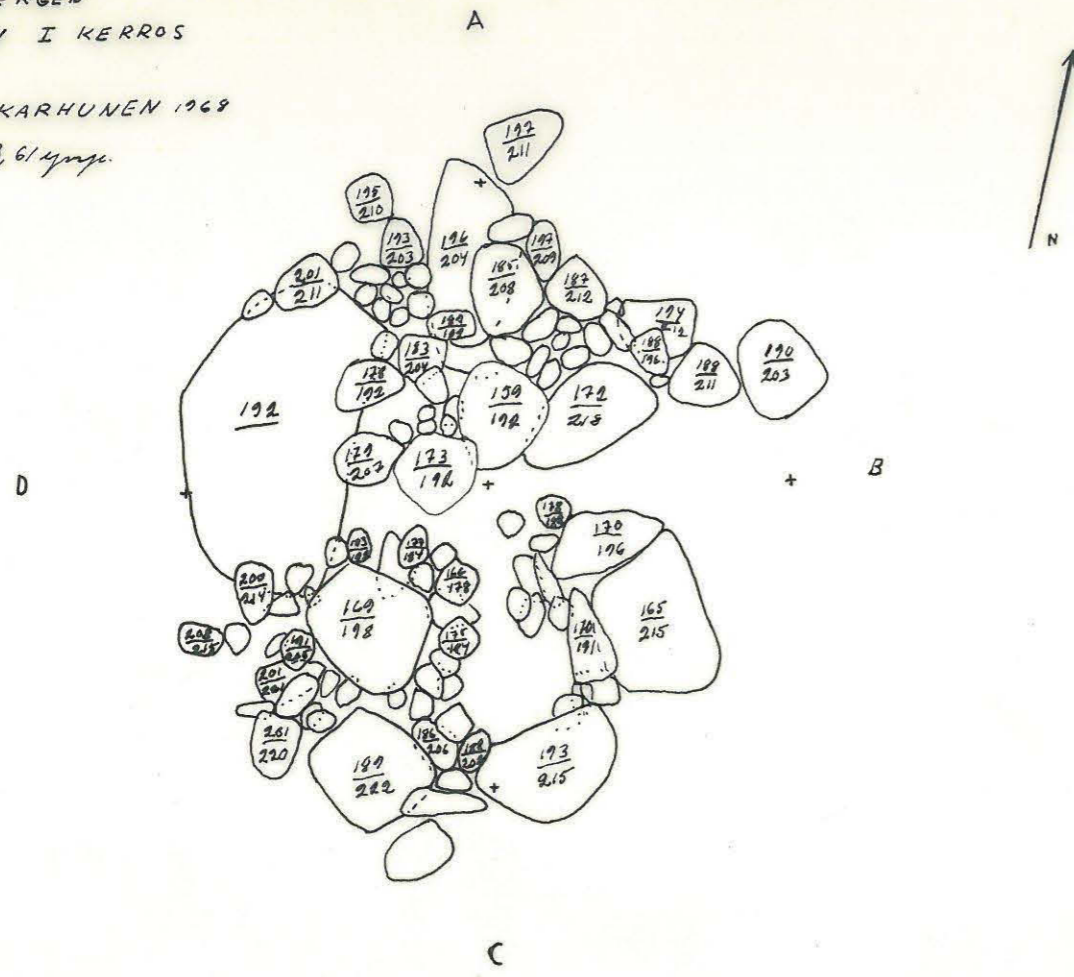
Edellämainittu 10-30cm:n vahvuinen hiilikerros rajoittui latomuksen keskustaan tulen rapauttamien suurten kivien muodostaman kehän sisäpuolelle ja joskaan aivan selvää rakennetta ei ollutkaan havaittavissa, voinee kuitenkin olettaa, että kyseessä oli kiuasmainen rakennelma, jonka runko oli tehty näistä suurista kivistä (kuva 7) ja näiden päälle ladottu pienemmät kivet "kiuaskiviksi".

Latomuksesta otettiin näyte keskustan vahvasta hiilikerroksesta. Hiili on luetteloitu KM Hist. osaston numerolla 68091:6.

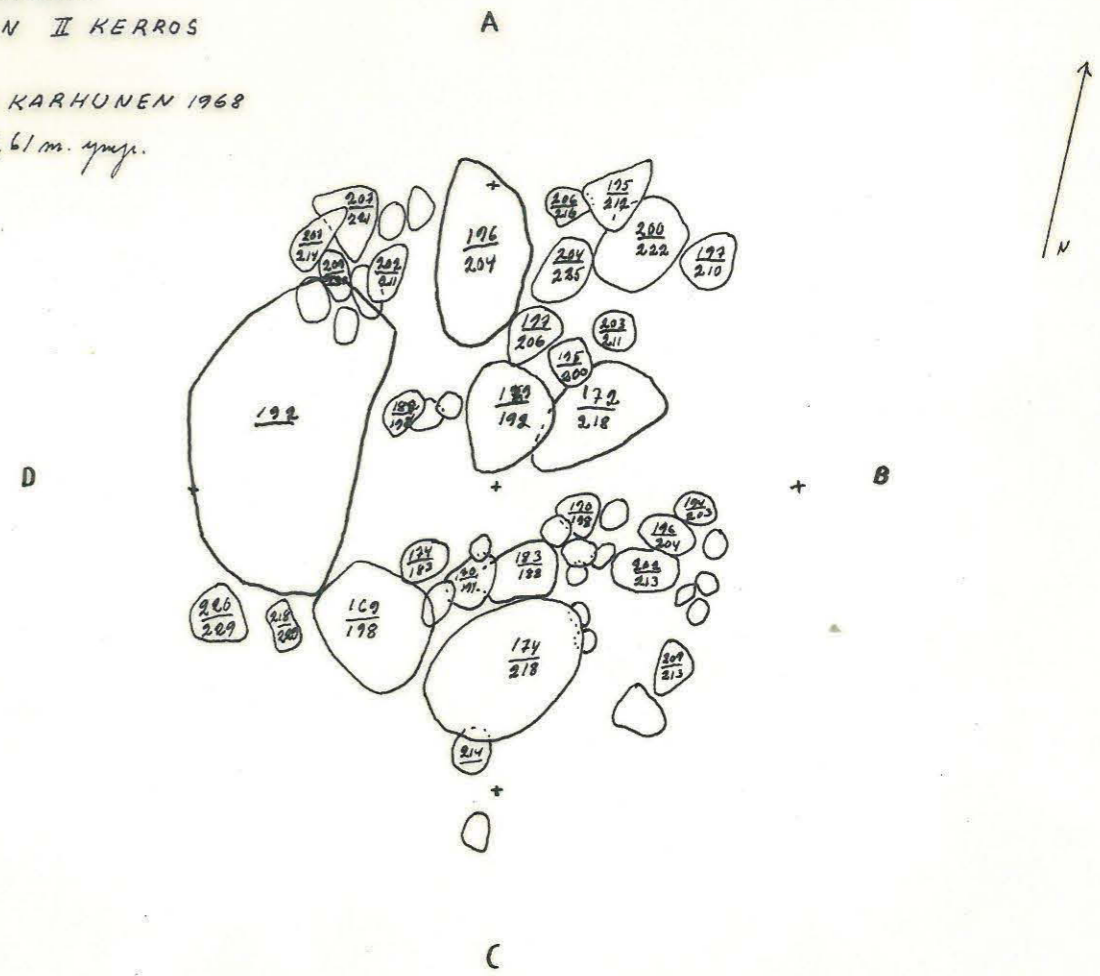
Mitään löytöjä ei latomuksesta tavattu.

Tutkimuksen jälkeen latomus kasattiin pieneksi kiukaaksi.

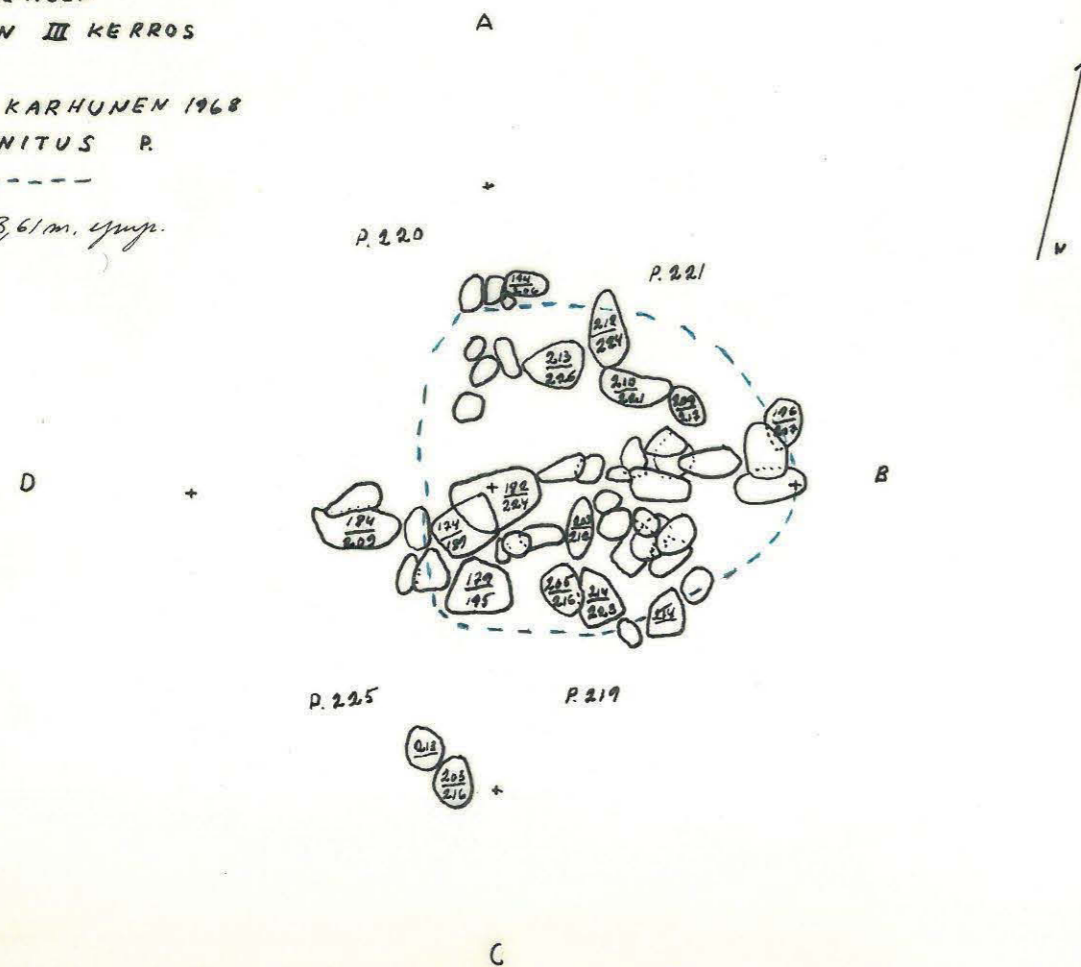
HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMÄRSBERGEN
LATOMUS N I KERROS
1:25
MARILIINA KARHUNEN 1968
KP = 2,44 = 3,61 m. ympä.

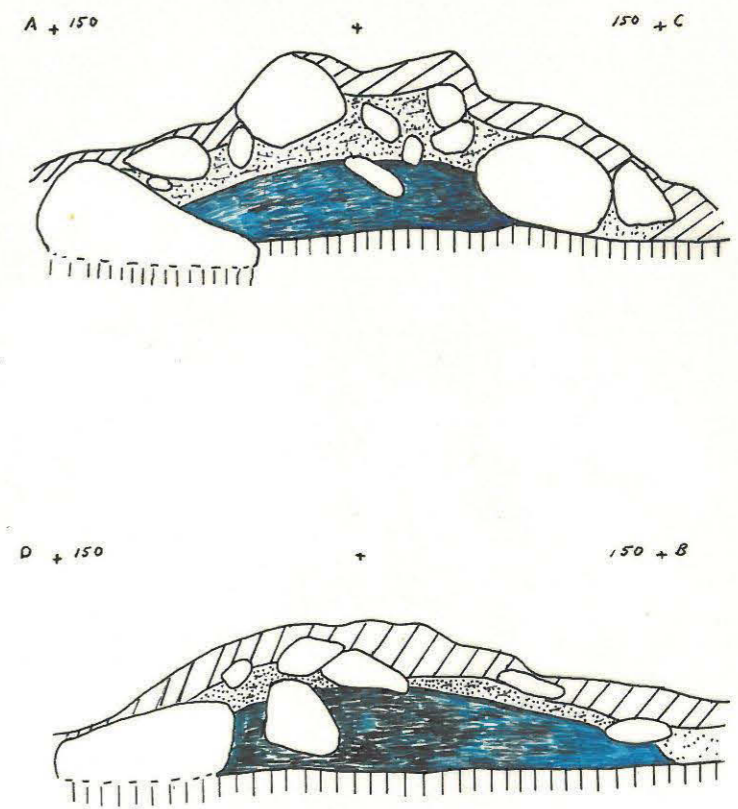
HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMÄRSBERGEN
LATOMUS N II KERROS
1:25
MARILIINA KARHUNEN 1968
KP = 2,44 = 3,61 m. ympä.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMÄRSBERGEN
LATOMUS N III KERROS
1:25
MARILIINA KARHUNEN 1968
POHJAPUNNITUS P.
HIILIALUE -----
KP = 2,44 = 3,61 m. ympä.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMÄRSBERGEN
LATOMUS N
PROFILIT A C JA D B
1:25
MARILIINA KARHUNEN 1968
TURVE II/II
HIEKKA III/III
HIILI III/III
PÖHJA III/III
KP = 2,44 = 3,61 m. ympä.

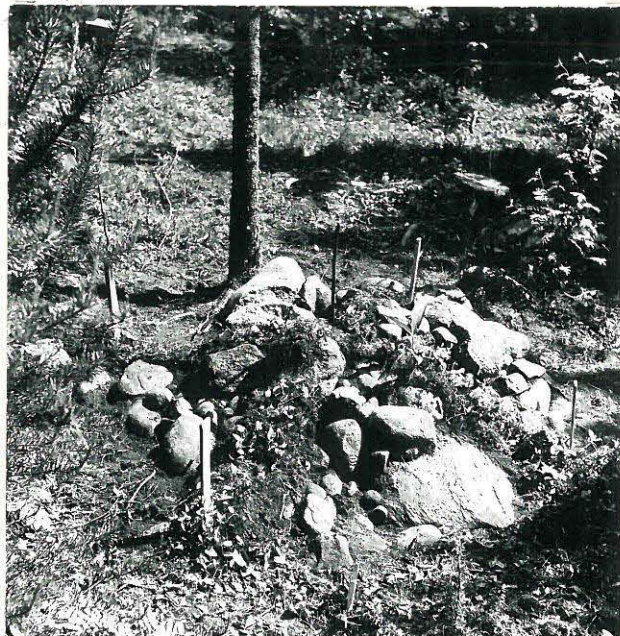

F. 34124

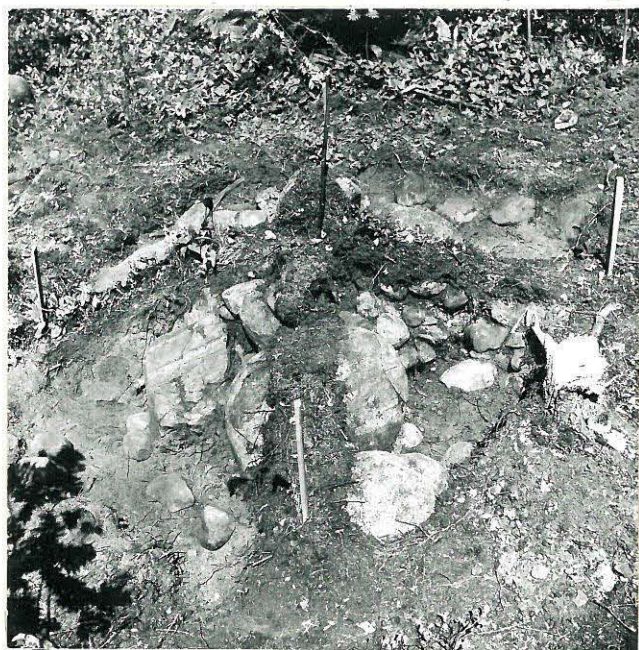
KUVA 1 ENNEN KAIVAUSTA S →

F. 34125

KUVA 2 I KERROS TURPEENPOISTON JÄLKEEN NW →

KUVA 4 II KERROS S →

F. 34179

KUVA 3 I KERROS S →

F. 34176

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA LILLMÄRSBERGEN
LATOMUS N

F.34178

KUVA 5 II KERROS NW →

F.34179

KUVA 6 III KERROS S →

F.34180

KUVA 7 SUURET KIVET RÖYK-
KIÖN POHJALLA

Liittyy Lauri Pohjakallion 1968 kaivauskertomukseen
Hanko Hangonkylän satama Lillmårsbergen

RÖYKKIÖ Ø

liitteet:

pintakarttoja 3kpl.

profiilipiirroksia 1kpl.

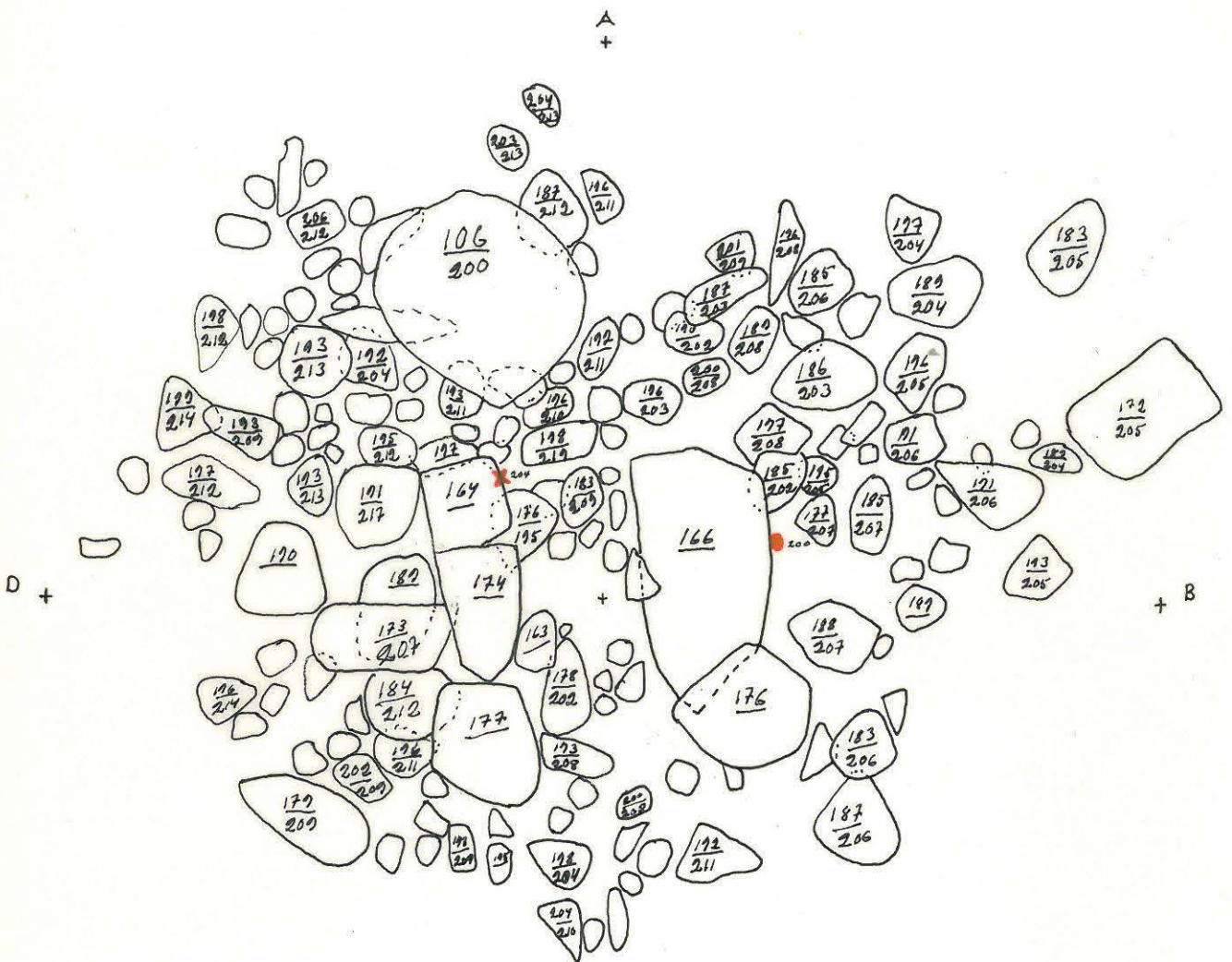
valokuvia 8kpl.

Röykkiö Ø oli n. 10x10m laajuisella kalliotasanteella n. 150m itään Hangonkylän satamanlahden pohjukasta, (kaivauskertomuksen liite 1). Röykkiön pohjoispuolella on nousevaa kalliomaastoa ja eteläpuolella kasvaa nuorta sekametsää. Röykkiö oli pahasti hajonnut, irtonaisia kiviä oli levinnyt muutaman metrin laajuudelle sen ympärille, (kuva 1 ja 2). Röykkiön eteläpuolella oli toinen niinikään pahasti rikkoutunut kiveys.

Röykkiön keskustassa näkyi jo ennen kaivausta jonkinlaista säännöllisyyttä ja heti kun 5-10cm:n paksuinen turvekerros oli poistettu paljastui rakennelman uunimainen muoto, (kuva 3). Keskustassa oli suuremmat, sisäpuolelta siileät "pesänreunuskivet" ja sektorissa AED suuri lattea kivi, joka alkuaan lienee ollut takaseinänä, mutta kaatunut rakennelman hajotessa, (I kerroksen kartta, kivi $\frac{106}{200}$). "Pesänreunuskivien" sisällä ja ympäristössä oli runsaasti pienempää kiveystä. Kivet vaikuttivat voimakkaasti palaneilta. Turpeen alla "pesänreunuskivien" sisäpuolella oli pienemmän kiveyksen joukossa noensekaista maata n.17cm:n paksuudelta ja sen alla oli 12cm:n paksuinen noki - hiili kerros! "Pesänreunuskiviä" ei liikuteltu paikoiltaan. Kallio-pohja oli tulen rapauttama, (kuva 7),

Sektorista AED "pesänreunuskivien" sisäpuolelta löytyi kupariraha, (denga vuodelta 1707), luetteloitu KM rahakammioon numerolla 69009. Sektorista AEB löytyi "pesänreunuskivien" ulkopuolelta kaksi pientä palaa tykinruutia. Röykkiön keskustasta otettiin talteen hiilinäyte. Hiilinäyte ja tykinruudänpalaset on luetteloitu KM hist. osastolle numerolla 868091:7,8.

Kaivauksen jälkeen röykkiö kasattiin kiukaaksi, (kuva 8).

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 LILLMARSBERGEN
 RÖYKKIÖ Q I KERROS
 1:25
 MIKKO PERKKO 1968
 RAHAN LÖYTÖPAIKKA X
 TYKINRUUDIN - - - ●

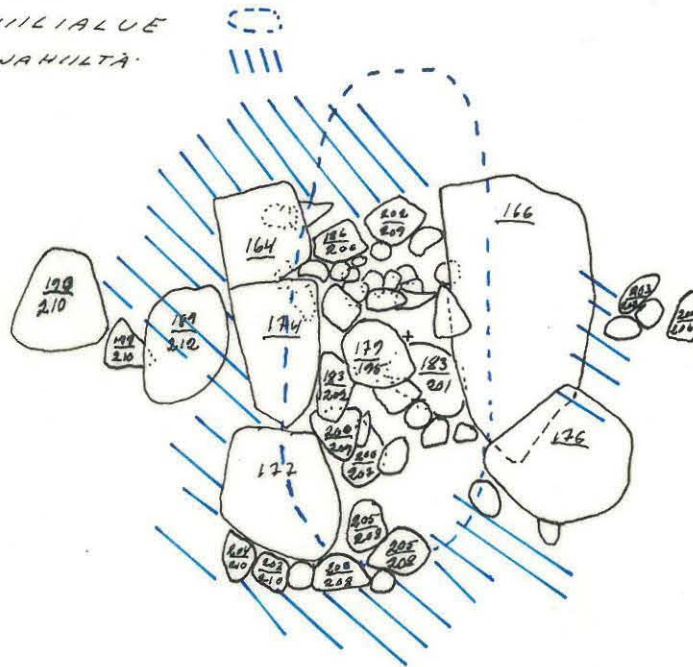
A +

D +

+ B

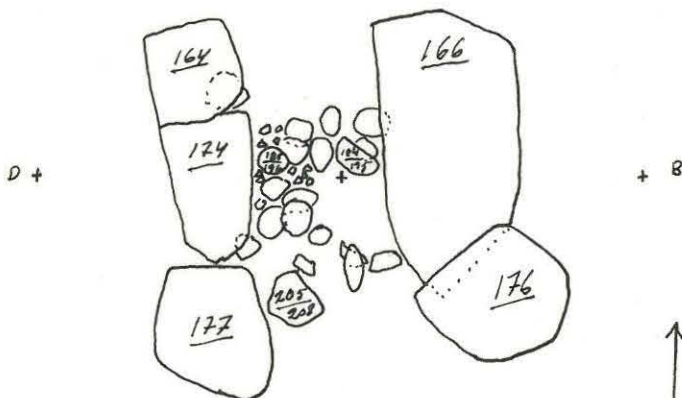
+ C

+
 HANKO HANGONKYLÄN SATAMA A
 LILLMÄRSBERGEN
 RÖYKKIÖ Q II KERROS
 1:25
 MARILIINA KARHUNEN 1968
 PAKSUHIILIALUE
 NOKEA JA HILTA

B +

A + C +

D +

+ B

+ C

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 LILLMÄRSBERGEN
 RÖYKKIÖ Q III KERROS
 1:25
 MARILIINA KARHUNEN 1968

B + 160

+

+

+ 160 D

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMARSBERGEN

RÖYKKÖN PROFIILI B D

1:25

MARILIINA KARHUNEN 1969

TURVE

NOENSEKAISTA MAATA

HILLI

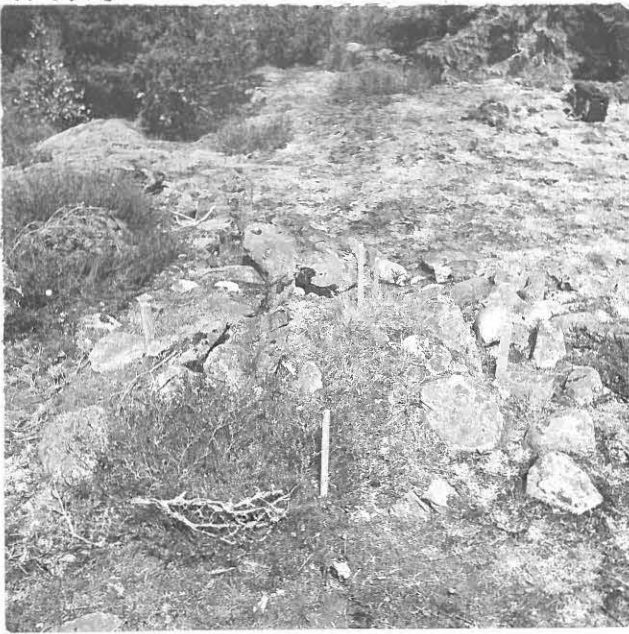
////

||||

■■■■

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA LILLMÄRSBERGEN
RÖYKKIÖ Q

F. 34181

KUVA 1 RÖYKKIÖ ENNEN KAIVAUSTA S→

F. 34182

KUVA 2 RÖYKKIÖN I KERROS TURPEENPOISTON JÄLKEEN N→

KUVA 3 RÖYKKIÖN I KERROS TURPEENPOISTON JÄLKEEN S→

F. 34183

KUVA 4 RÖYKKIÖN I KERROKSEN PUHDISTUSTA S→

F. 34184

KUVA 5 RÖYKKIÖN I:STA KER-
ROSTA PUHDISTETAAN
TURPEESTA N→

KUVA 6 SEKTORIT BECJA CED
KAIVETTU POHJAAN. PRO-
FIILI BED S→

KUVA 7. "RUNKOKIVET" JA TULEN
RIKKOMAA KALLIOPINTAA N→

F.34187

KUVA 8. RÖYKKIÖN REKONSTRUKTIO
S→

F.34189

Liittyy Lauri Pohjakallion 1968 kaivauskertomukseen
Hanko Hangonkylän satama Lillmørsbergen

MAAUUNI Å

liitteet:

pintakarttoja 2kpl.

profiilipiirroksia 2kpl.

"rakennepiirros" 1kpl.

valokuvia 3kpl.

KP=1,44=3,61m ymp.

Luonnonkivistä tehty, maauuni Å sijaitsee Hangonkylän sataman aallonmurtajan itäpuolella olevan pienen lahden kaakkoiskulmauksesta n. 80m. itään, nuorta sekametsää kasvavassa, loivasti länteen viettävässä rinteessä, (kaivauskertomuksen liite 1). Se erottui ympäristöstä matalana pitkulaisena syvennyksenä. Jokunen reunakivi ja länsipäässä olleet suuaukon kivet olivat turpeen ja syvennyksessä kasvaneiden pienten kuusien alta näkyvissä, (kuva1). Myös syvennyksessä näkyi joitakin kivien kärkiä.

Kun turve (paksuus n. 10cm) poistettiin tuli uunin suorakaiteinen muoto selvästi näkyviin, (sisältä n. 2x1m). Turpeen seassa syvennyksessä olleet kivet loivat ilmeisesti romahtaneen katon jätteitä, itäpäässä myös päätyseinän kiviä. Turpeen alla alkoi n. 15 - 30 cm:n paksuinen savi tai hiesukerros, johon etenkin pohjalla oli sekoittunut hiiltä. Savikerroksen (hiesu?) alla oli n. 1 - 5cm:n paksuinen palanutta savea oleva kerros, joka peitti alinna olevaa uunin laattamaisista kivistä tehtyä tassaista pohjaa. Pohjarakennelma oli rikkoutunut kahdesta kohden, aivan uunin peräpäädyistä ja n. 1m uunin suuaukon ulkoreunasta sisäänpäin. Näiden aukkojen kohdalta saattoi havaita, että pohjakivien alla oli hienoa soraa. Alimmaisista reunakiviä, suuaukon suuria kiviä ja pohjan laattamaisia kiviä ei liikuteltu paikoiltaan.

Itäpään kivet olivat romahtaneet sisäänpäin, vain suorakulmaiset kulmakivet olivat paikoillaan. Pohjoinen pitkäsivu oli tehty muutamasta suuresta kivistä ja niitä oli korotettu pienemmällä kiveyksellä. Eteläinen pitkä

seinä oli tehty osaksi pyöreistä maakivistä, osaksi sileistä laattamaisista kivistä. Uunin suu oli n. 35cm leveä aukko, jonka reunoissa oli jykevät maakivet. Uunin pohjoisella pitkällä sivulla, sen yläreunassa oli melko lähellä suuaukkoa kaksi laattamaista kiveä loivasti yläviistoon limittäin. Ne olivat ainoat jätteet katosta, joka lienee ollut loivasti kaareutuva ja tehty limittäin ladotuista kivistä.

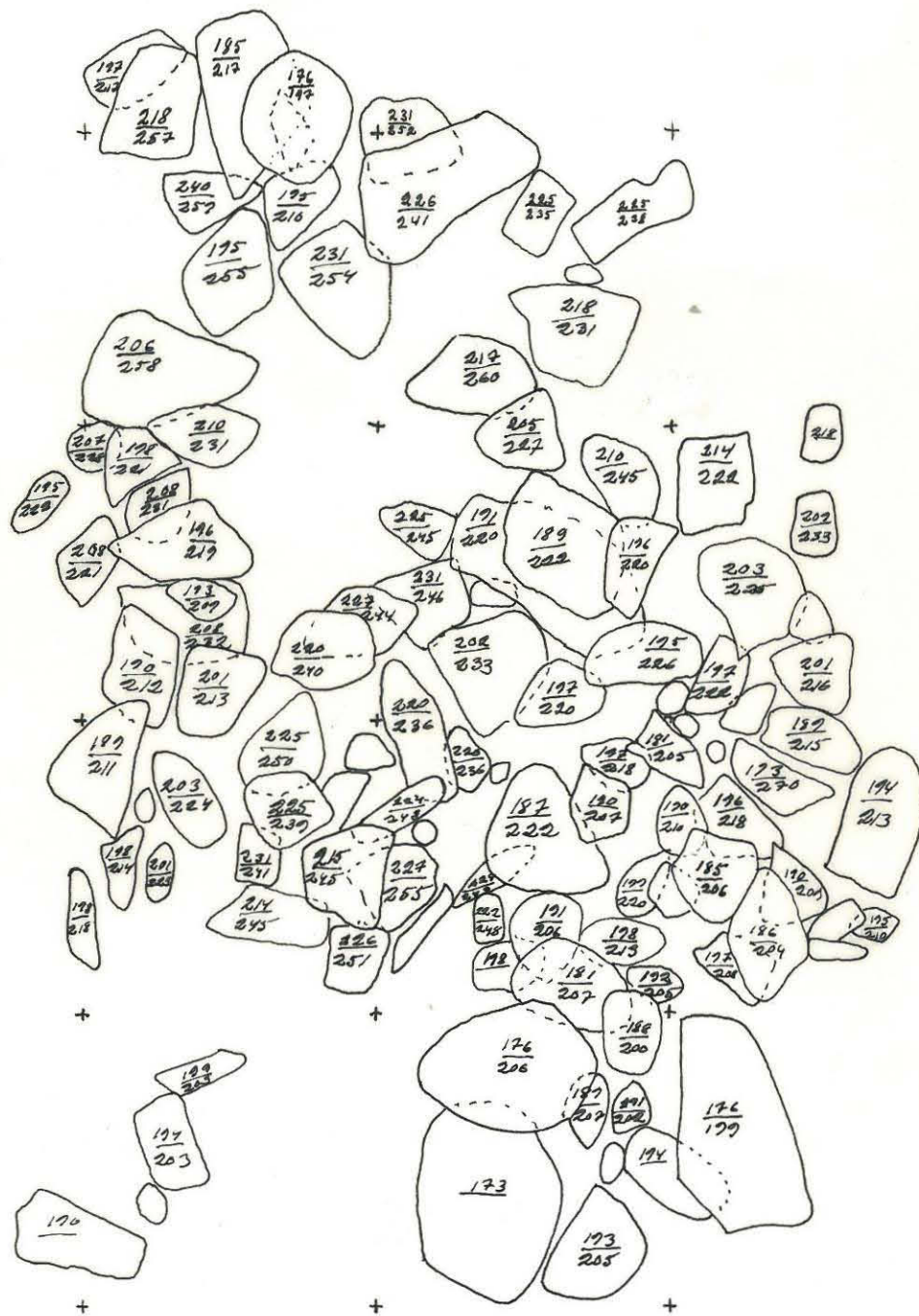
Uuni oli kaivettu sellaiseen paikkaan, päätyseinän ja sivuseinien ulkopuolella oli soramaata, suuaukon ollessa maanpinnan tasossa tai ehkä vähän sen alapuolella, (kuva 3).

Talteen otettiin savikerroksesta hiiltä ja pohjalta palanutta savea. Ne on luetteloitu KM Hist. os. numerolla 68091:11-14.

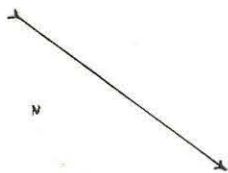
Mitään löytöjä ei tavattu.

Kaivauksen jälkeen uunin ulkoreunoille laitettiin joi-tain kiviä tasoitteeksi, uunin ympärille levitettiin maata ja "ylijämmäkivet" kasattiin pieneksi röykkiöksi uunin vie-reen.

d + c + b + a

HANKO HANGONKYLIÄN SATAMA
 LILLMÄRSBERGEN
 MAUVUNI Å I KERROS
 1:25
 MARILIINA KARHUNEN 1968
 KP = 1.44 = 3.61 m. mpp.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMÄRSBERGEN

PROFIILIT AB JA CD

1:25

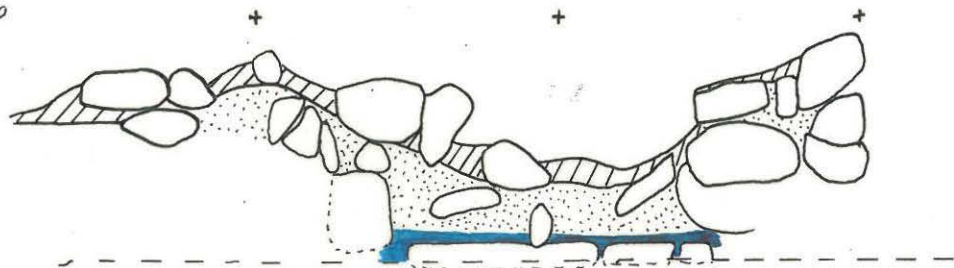
MARILIINA KARHUNEN 1968

TURVE. |||||

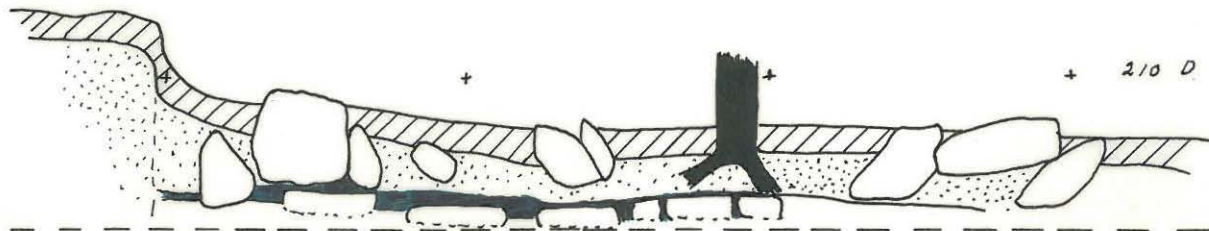
SAVI

PALANUT SAVIPOHJA ████████

A + 180

C 210

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA

LILLMÄRSBERGEN

MAAUNTI A

REUNA - JA POHJAKIVET

1:25

MARILINA KARKUNEN 1968

UUNIN RAJAUS

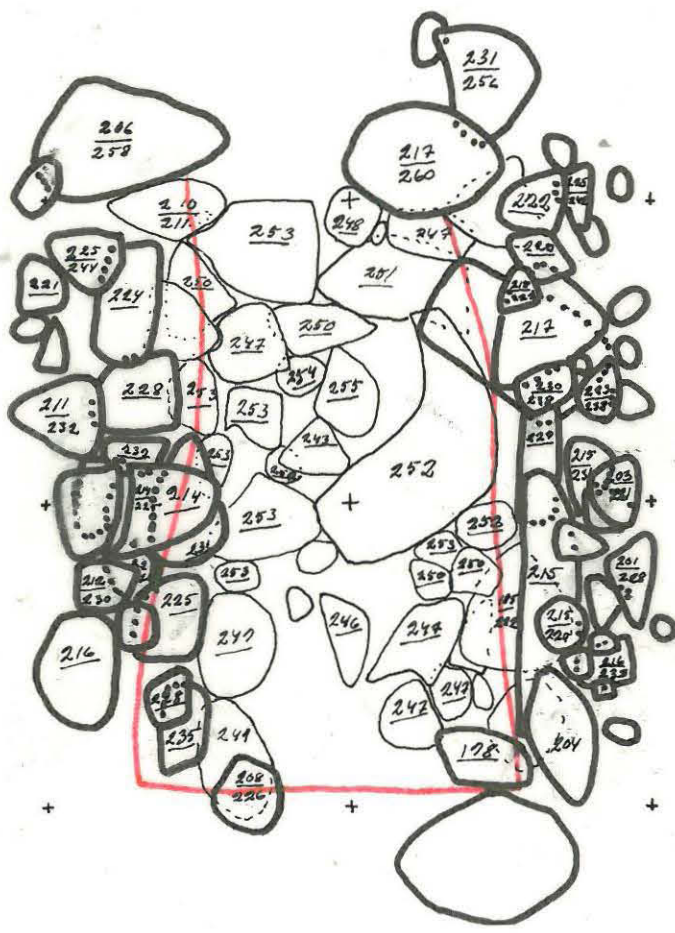
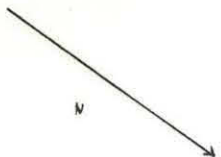

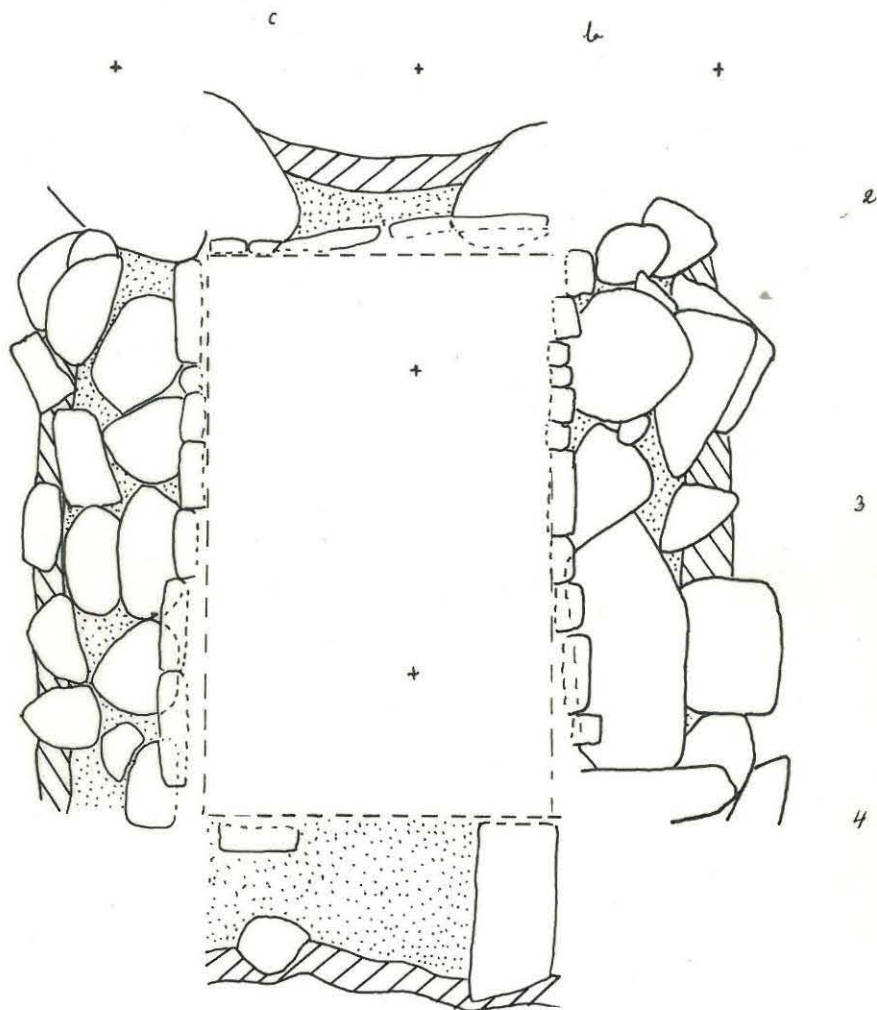
REUNAKIVET

KP = 1.44 = 3.61 m. ymp. C

N

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA

LILLMÄRSBERGEN

MAAUNNI A°

RAKENNEPIIRROS

1:25

MARILIINA KARHUNEN 1968

KP = 1.44 = 3.61 m. 4 m. 2.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA LILLMÄRSBERGEN
MAAUNI Å

F. 34189

KUVA 1. ENNEN KAIVAUSTA W→

KUVA 2. SISUSTAN KIVET POIS-
TETTU W→

F. 34190

KUVA 3. POHJAKIVEYS PALJASTETTUNA JA
REUNAKIVEYKSEN RUNKO W→

F. 34191

Liittyy Lauri Pohjakallion 1968 kaivauskertomukseen
Hanko Hangonkylän satama Lillmårsbergen

RÖYKKIÖ Ä

liitteet:

pintakarttoja 2kpl.

profiilipiirroksia 2kpl.

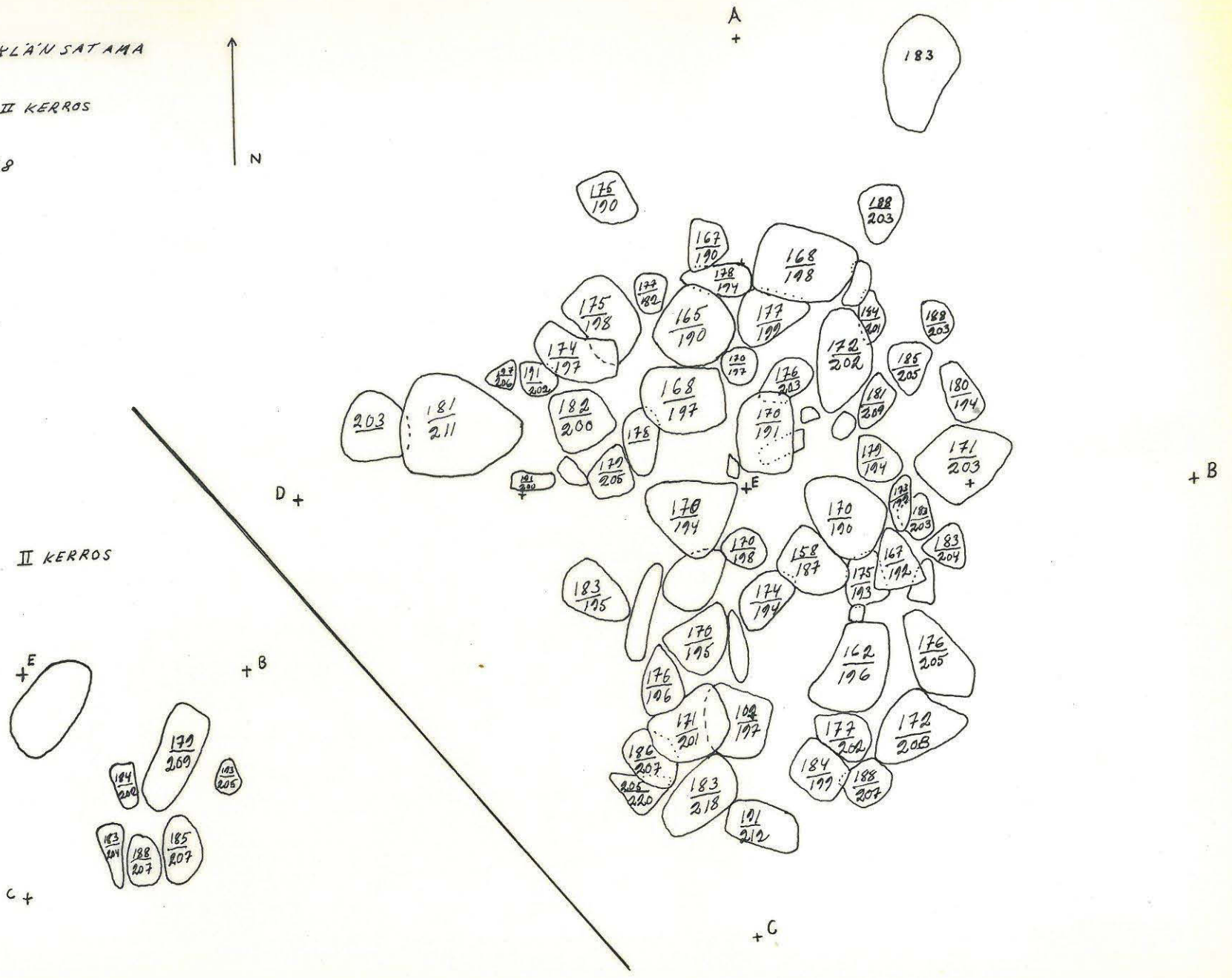
valokuvia 5kpl.

Röykkiö Ä sijaitsi pienessä kallionotkelmassa, n. 160m. itään Hangonkylän satamanlahdesta, (kaivauskertomuksen liite 1). Kooltaan röykkiö oli n. 2x2m. ,sen kivet olivat selvästi näkyvissä ja niiden väleissä kasvoi ruohoa ja turvetta, röykkiön eteläpuoliskossa kasvoi keskikokoinen mänty.

Kivien väleissä kasvaneen turvekerroksen paksuus oli n. 5-20cm. Turpeen ja päällimmäisten kivien alla oli savea, johon oli sekoittunut jonkinverran hiiltä ja palaneen saven palasia. Tämä savikerrostuma ,joka oli paksuimmillaan röykkiön keskustassa (n. 25cm.) oheni reunoille tultaessa ja päättyi jonkinverran reunimmaisten kivien ulkopuolella. Savikerroksen alla oli luontainen epätasainen kalliopohja. Minkäänlaista rakennelmaa ei röykkiössä ollut havaittavissa. Röykkiön savikerroksesta otettiin näytteenä talteen hiiltä ja palaneen savenpalasia. Ne on luetteloitu KM Historiallisen osaston numerolla 68091:9-10.

Kaivauksen jälkeen röykkiö kasattiin ennalleen.

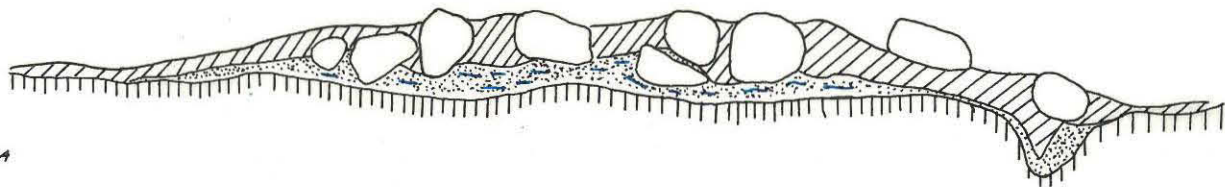
HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
LILLMÄRSBERGEN
RÖYKKIÖ I ja II KERROS
1:25
MIKKO PERKKO 1968

A + 160

+

160 + C

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA

LILLMÄRSBERGEN

RÖYKKIÖ

PROFILIT A C JA B D

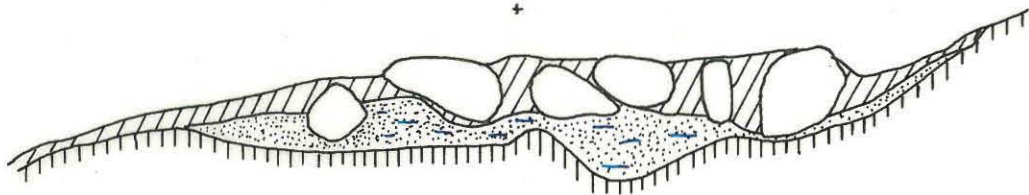
1:25

MIRKO PERKKO 1968

D + 160

+

160 + B

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA LILLMÄRSBERGEN

RÖYKKIÖ Ä

F.34192

KUVA 1

KUVA 1 RÖYKKIÖ ENNEN KAIVAUSTA NW →

KUVA 2 RÖYKKIÖ ENNEN KAIVAUSTA NE →

KUVA 3 I KERROS TURPEENPOISTON JÄLKEEN NE →

KUVA 4 I KERROS TURPEENPOISTON JÄLKEEN NW →

KUVA 5 SEKTORIT AEDJACED POHJAAN KAIVETTUINA NW →

F.34193

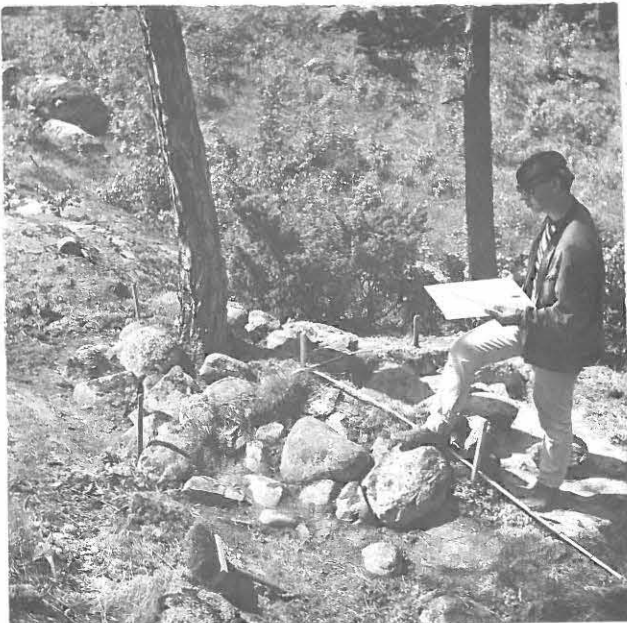
KUVA 2

F.34194

KUVA 3

F.34195

KUVA 4

F.34196

KUVA 5

RÖYKKIÖ 3

liitteet:

pintakarttoja 3kpl.

profiilipiirroksia 2kpl.

valokuvia 9kpl.

diapositiivi 1kpl.

KP=0,90=7,59m ymp.

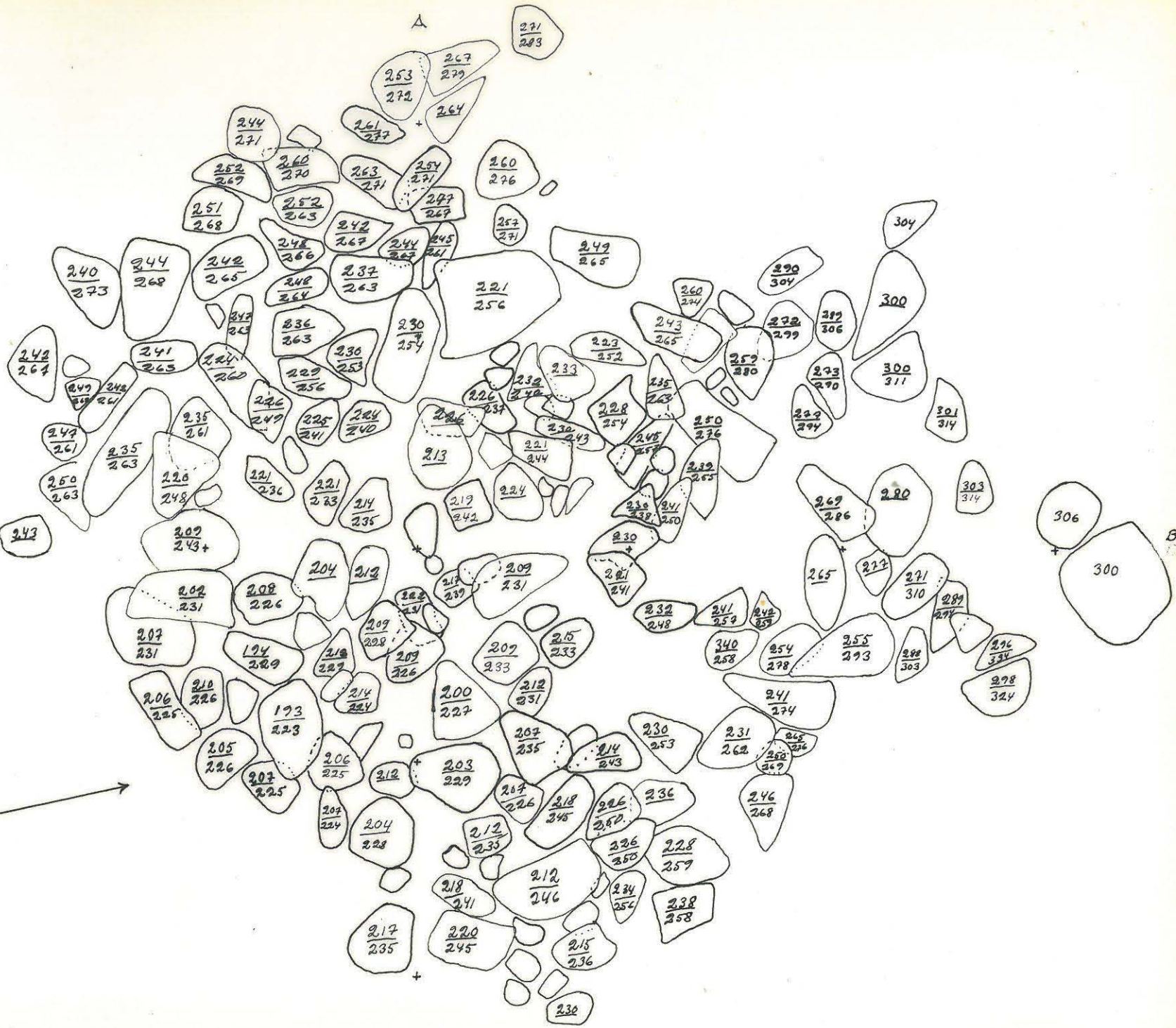
Röykkiö 3 oli kaakosta luoteeseen viettävässä kallio-rinteessä. Se oli muodoltaan verrattain epäsäännöllinen, laajuudeltaan n. 4x4m, eikä minkäänlaista rakennetta ollut havaittavissa. Kivet olivat näkyvissä, osaksi pyöreitä osaksi nelikulmaisia. Niiden väleissä kasvoi n. 5-10cm:n paksuinen turvekerros, kaksi katajaa, mänty ja taikinamarjapensas.

Turpeen alla alkoi 5-20cm:n paksuinen savikerros, johon oli pinnalta alkaen sekoittunut hiilenpalasia. Hiiltä oli eniten röykkiön keskustassa, jossa myös kiveys oli tiheintä. Etenkin keskustan kivet olivat olleet voimakkaassa tulella, ne olivat särmikkäitä ja helposti lohkeilevia, (kuva 7). Röykkiön pohjalla, savikerroksen ja kalliopohjan välissä oli sen keskustassa parinsentin paksuinen mustaksi jauhoksi murentunut hiilikerros, (profiilipiirroksiset).

Kalliopohja röykkiön keskellä oli tulen voimakkaasti rapauttama ja muuten sileeseen kalliopintaan oli tullut n. 1x1m laajuinen ja n. 5cm alkuperäisestä pinnasta laskeutuva syvennys, (kuva 8), (pintakartan III lisäpiirros). Sellaista kivisilppua jota tällaisen syvennyksen syntyessä muodostuu ei röykkiöstä tavattu. Sektoria BOC kaivettaessa tuli aivan kalliopinnasta turpeen ja saven alta esiin tiiliskivi, (diapositiivi, II kerroksen kartta, profiili B0). Röykkiön pohjoispuolella kalliolaskeutui jyrkästi laaksomaiseen maastoon. Täällä oli turpeen alla runsaasti hiiltä, Ympäristöön tehdyt koekuopat osoittivat paikalla olleen metsäpalon. Röykkiön keskeltä saven seasta löytyi joitakin pieniä palaaneen saven palasia. Toisen kerroksen saven seasta otettiin

hiiltä näytteeksi. Hiili, savenpalaset ja tiiliskivi on luet-
teloitu KM Hist. os. numerolla 68091:15-17.

Tutkimuksen jälkeen kasattiin röykkiö ennalleen.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 ÖSTERGÅRDHOLMEN
 ROYKKIÖ 3 I KERROS
 1:25
 MIKKO PERKKO 1968
 KP = 2,20 = 2,57 g/m².

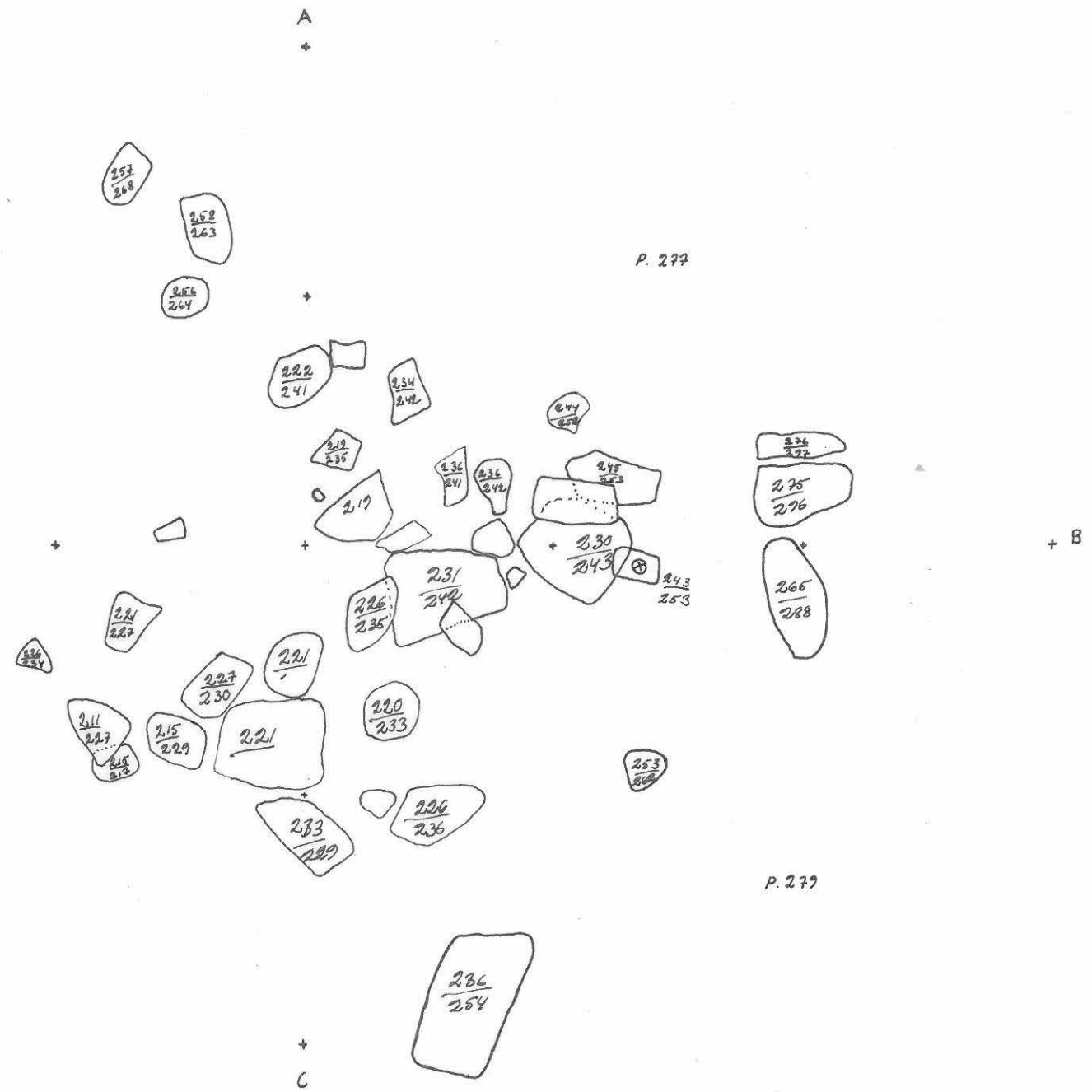
D +

+

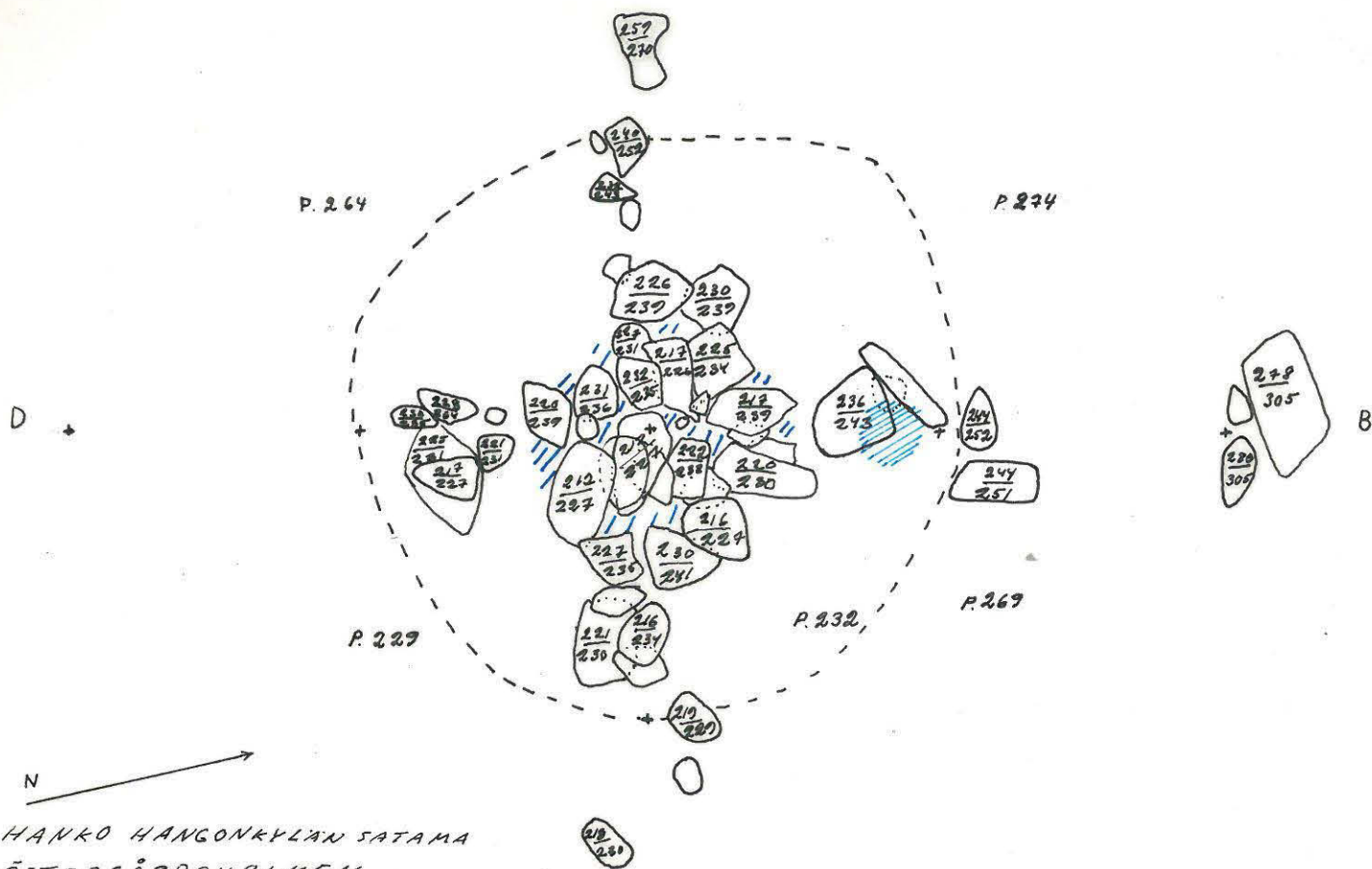
C

B

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 ÖSTERGÅRDHOLMEN
 RÖYKKIÖ 3 II KERROS
 1:25
 MIKKO PERKKO 1968
 TIILISKIVI ⊗
 KP = 0,70 = 7,59 mm ymp.

A

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
ÖSTERGÅRDHOLMEN
RÖYKKIÖ B III KERROS

1:25

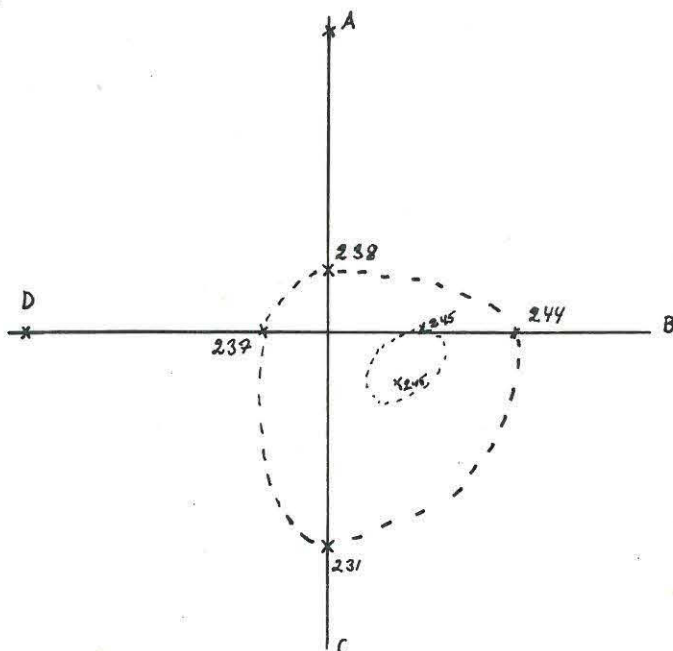
MARILIINA KARHUNEN 1968

SAVI

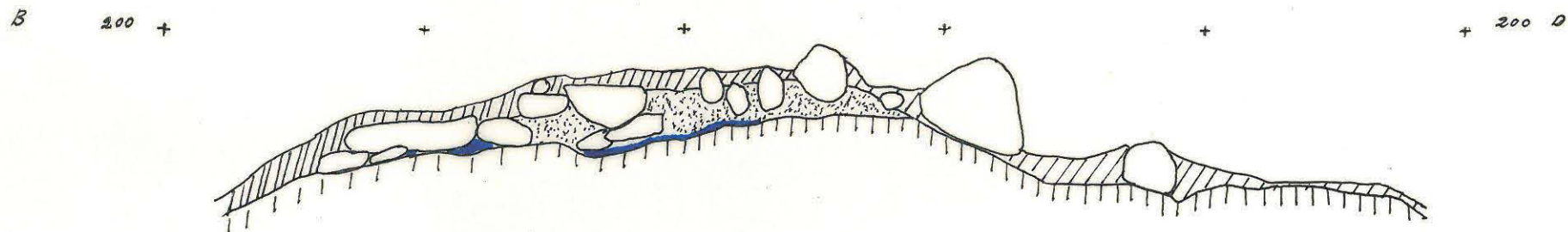
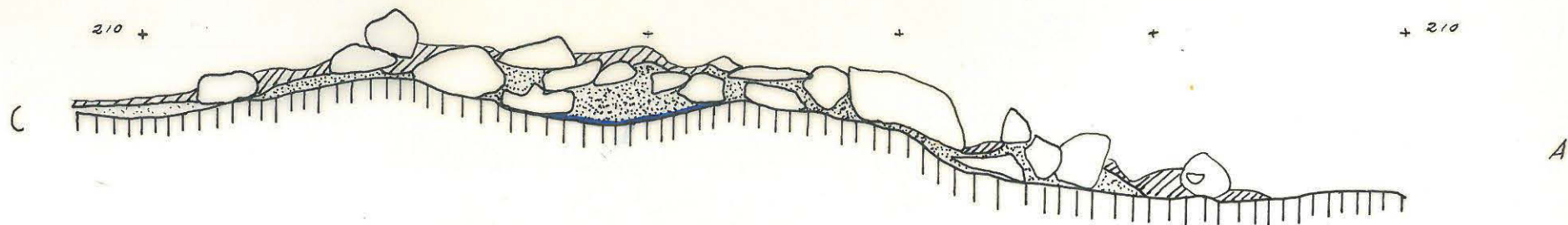
POHJAPUNNITUS P

HILTI IIIII

KP=0,00=7,57m syngyl.

TULEN RAPOUTTAMA SYUENNYYS
RÖYKKIÖN KESKUSTASSA 1:25

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 ÖSTERGÅRDHOLMEN
 RÖYKKÖ 3
 PROFILIT AC JA BD
 1:25
 MARILINA KARHUNEN 1968
 TURVE IIII
 SAVI IIII
 HILTI IIII
 KALLIO IIII
 K.P. = 0,900 7,57 m yms.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA ÖSTERGÅRDSHOLMEN
RÖYKKIÖ 3

F.34197

KUVA 1

KUVA 1 RÖYKKIÖ ENNEN KAIVAUSTA WS →

KUVA 2 RÖYKKIÖ ENNEN KAIVAUSTA SE →
TAUSTALLA RÖYKKIÖ 4 JA NUOLEN
OSOITAMASSA PAIKASSA RÖYKKIÖ 5

KUVA 3 I KERROS TURPEEN POISTON
JÄLKEEN W →

KUVA 4 I KERROS TURPEEN POISTON
JÄLKEEN E →

KUVA 5 SEKTOREIDEN AEB JA BEC
POHJIEN PUHDISTUSTA E →

F.34200

KUVA 4

F.34198

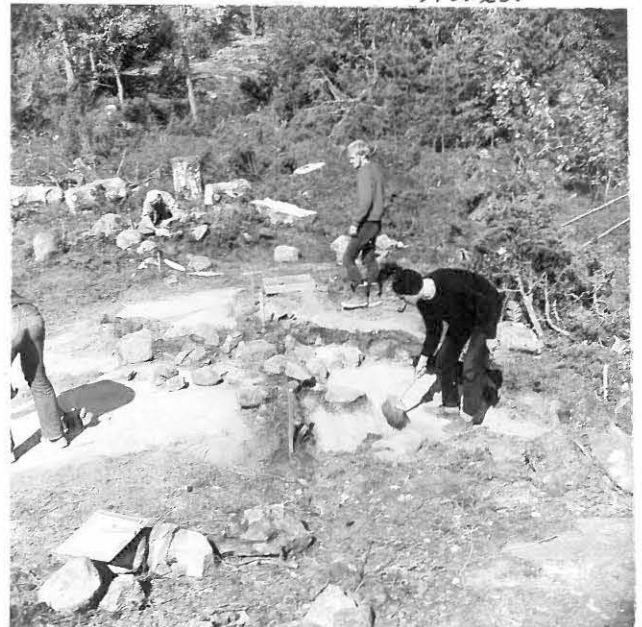
KUVA 2

F.34199

KUVA 3

F.34201

KUVA 5

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA ÖSTERGÅRDSHOLMEN
RÖYKKIÖ 3

F.34202

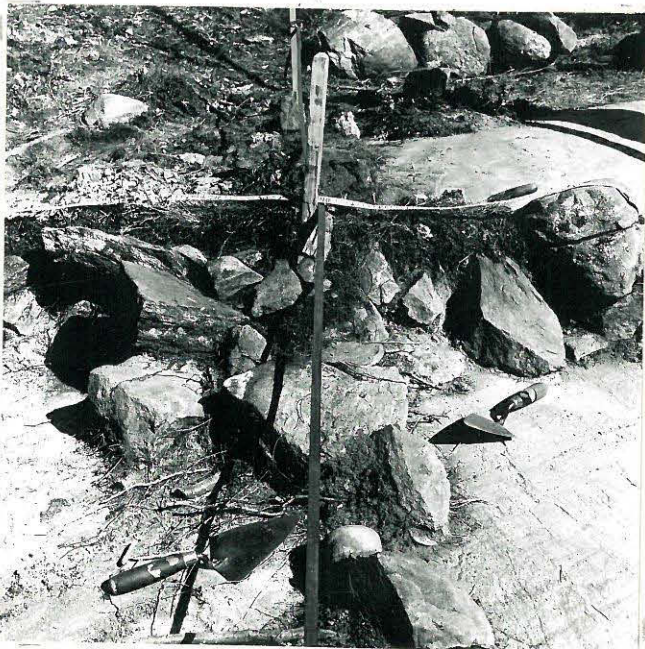
KUVA 6 RÖYKKIÖ POHJAAN KAI-
VETTUNA, PROFIILIT
TUTKIMATTA E→

F.34203

KUVA 7 RÖYKKIÖ POHJAAN KAI-
VETTUNA, PROFIILIT
TUTKIMATTA W→

KUVA 8 RÖYKKIÖN KESKUSTAN
PIENTÄ KIVEYSTÄ E→

F.34204

KUVA 9 RÖYKKIÖN POHJALLA
OLEVA TULEN RIKKOMA
KALLIOPINTA. NE→

F.34205

RÖYKKIÖ 4

liitteet:

pintakarttoja 3kpl.

profiilipiirroksia 2kpl.

valokuvia 5kpl.

KP= 0,90= 7,59ymp,

Röykkiö 4 oli kaakosta luoteeseen viettävän sammalpeitteisen kalliorinteen alareunassa, (kaivauskertomuksen liite 1, kuva1). Se oli laajuudeltaan n. 3x4m ja muodoltaan epäsäännöllinen, eikä siinä ollut havaittavissa mitään erityistä rakennetta. Pintakivet olivat selvästi havaittavissa, enimmäkseen pyöreitä, päänkokoisia. Niiden väleissä kasvoi 5-15cm:n paksuinen turvekerros, röykkiön keskustan ollessa kuitenkin aivan paljas kasvillisuudesta. Reunoilla olleiden kivien väleissä kasvoi sammalen ja turpeen lisäksi taikinanmarjapensasta, mansikkaa, kalliimarretta, pari katajaa ja pihlaja.

Heti sammalen alta löytyi sektorista AEB hylsy. Sektorissa DEC oli turpeen ja kivien alla runsaasti lasinpalasia, (I karroksen kartta).

Röykkiön reunoilla oli turpeen ja päällimmäisten kivien alla savikerros (5-10cm), johon oli sekoittunut hiilenpalasia. Keskustassa oli savea ja kiviä eniten ja savikerroksen alla oli ennen kalliopohjaa n.1-3cm:n paksuinen yhtenäinen murentunut hiilikerrokset, (profiilikartat). Tämän alla oli tulen rapauttama, n. 1x1m laajuinen ja syvimmillään n.9cm kalliopinnasta laskeutuva tulen rapauttama syvennys, (III kerroksen kartta, kuva5). Sellaista kivisilppua jota tällaisen syvennyksen syntyessä muodostuu ei röykkiössä tavattu.

Röykkiön II kaivauskerroksesta otettiin hiiltä näytteeksi. Hiili, I kaivauskerroksesta löytyneet lasinsirut ja hylsy on luetteloitu KM Hist. osaston no:lla 68091:18-20. - Tutkimuksen jälkeen kasattiin röykkiö ennalleen.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 ÖSTERGÅRDHOLMEN
 RÖYKKIÖ 4 I KERROS

1:25

MARILINA KARHUNEN 1968

LÄSINPALOJA

HÄLSY

KP = 0.90 = 7.59 m. yms.

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
 ÖSTERGÅRDHOLMEN
 RÖVKKIÖ 4 II JA III KERROS
 1:25

MARILIINA KARHUNEN 1968
 HIILTA ||||

PALANUTTA SAVEA *

KP = 0,90 = 259 cm. ymp.

A
+

P. 324

P. 320

D
+

B

P. 294

P. 317

P. 305

P. 308

P. 307

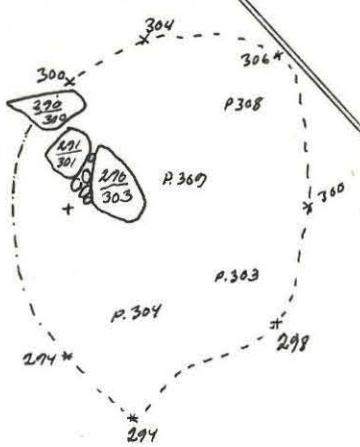
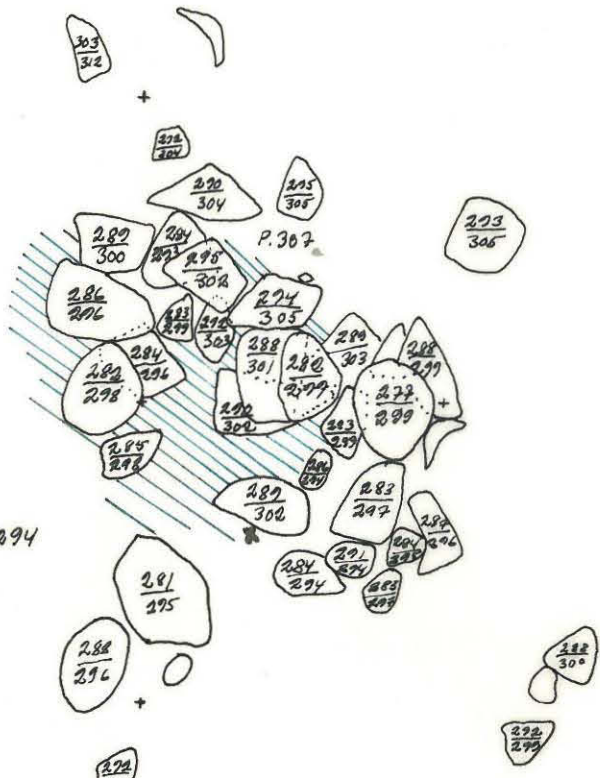
P. 303

P. 304

294

294

+

A + 250

+

250 + C

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA
ÖSTERGÅRDHOLMEN
RÖYKKIÖ 4

PROFIILIT AC JA DB

1:25

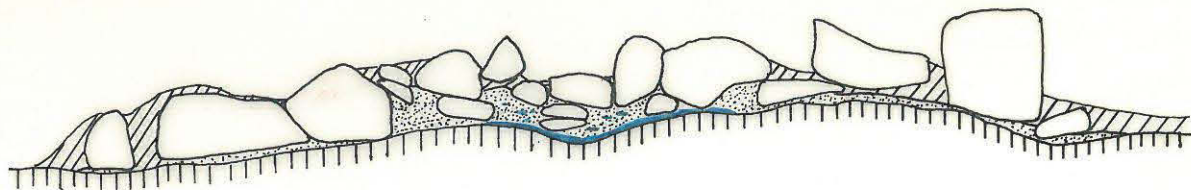
MARILIINA KARHUNEN 1968

TURVE IIII

KALLIO IIIII

HIILI ■■■■

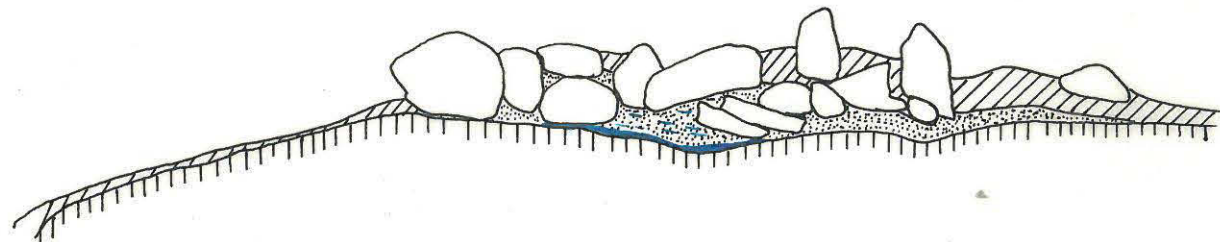
KP-0,90 = 7,59 m. ympä.

D + 250

+

250 + B

HANKO HANGONKYLÄN SATAMA ÖSTERGÅRDSHOLMEN
RÖYKKIÖ 4

F. 34206

KUVA 1. I KERROS TURPEEN
POISTON JÄLKEEN
E →

KUVA 2. I KERROS TURPEEN POIS-
TON JÄLKEEN. W →
TAUSTALLA RÖYKKIÖ 3

KUVA 3. KESKUSTAN PIENTÄ KI-
VEYSTÄ SEKTOREISSA AEB
JA BEC E →

KUVA 4. SEKTOREIDEN AED JA CED
POHJAT, PROFIILI AEC W →
TAUSTALLA PIIRRETÄÄN RÖYK-
KIÖN 3 PROFIILEJA.

KUVA 5. RÖYKKIÖN POHJALLA OLEVA
TULEN RIKKOMA KALLIOPINTA
NE →

KUVA 1

F. 34207

KUVA 2

F. 34208

KUVA 3

F. 34209

KUVA 4

F. 34210

KUVA 5